अबोली

(मिश्र कवितासंग्रह - भाग ३)

रचना

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)

मंजुभारती प्रकाशन

पुणे

अबोली (मिश्र कवितासंग्रह – भाग ३)

रचना : डॉ. मंजूषा कुलकर्णी
(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)
साकेत / २५, जयवंत पालकर मार्ग,
पोद्दार रुग्णालयासमोर वरळी, मुंबई – ४०० ०३०.
भ्रमणध्वनी – ९०८२१६१५२४, ९८२२८३९४९१
Email : drmangushak@gmail.com

कायमस्वरूपी पत्ता : २३१, समर्थ अलंकार, फ्लॅट–२,
कवितांच्या बागेसमोर, ज्योतीनगर,
छत्रपती संभाजीनगर – ४३१ ००५.

प्रकाशक : सौ. उल्का मंगेश कुलकर्णी
मंजुभारती प्रकाशन
'अे' ५०४, महालक्ष्मी पॅलेस,
वेंकटेश शर्विल सोसायटी समोर,
सी.एन.जी. पंपासमोर, पारी कंपनी चौक,
नऱ्हे, पुणे – ४११०४१.

प्रथम आवृत्ती : ज्येष्ठ पौर्णिमा (वटपौर्णिमा), शके १९४७
बुधवार, दि. ११ जून, २०२५

अक्षर जुळवणी : सौ. अनिता विनायक भालेराव
क्रिएशन,
जयश्री, १–एन, सेक्टर ए, एन–१,
सिडको, छत्रपती संभाजीनगर – ४३१००३.
भ्रमणध्वनी – ९४२३३ ९६८८१

मुद्रक : स्टार कॉपीयर्स प्रायव्हेट लिमिटेड
कुमठेकर मार्ग, सदाशिव पेठ, पुणे ३०

ISBN : 978-81-987974-0-7

सर्वाधिकार : © लेखिकेच्या स्वाधीन

किंमत : **₹ १५०/–**

सर्व रसिकवरांना
सादर समर्पण...

मनोगत

कधी कधी आयुष्य इतकं बोलकं होतं की शब्द कमी पडतात आणि कधी इतकं शांत होतं की मनालाच स्वतःशी बोलावं लागतं.

'अबोली' हा माझा तसाच संवाद आहे माझ्या मनाशी, माझ्या भावनांशी, आणि माझ्या जीवनाशी. या संग्रहातल्या प्रत्येक कवितेचा जन्म एखाद्या क्षणाच्या स्पंदनातून झाला आहे. कधी त्या क्षणात आनंद होता, कधी वेदना, कधी प्रश्न, कधी शांतता पण प्रत्येक वेळी त्यातून कविता उमलली. त्या उमलण्याला शब्दांची आवश्यकता नव्हती, फक्त भावनांची होती. मी 'अबोली' हे शीर्षक निवडलं कारण ते माझ्या या संग्रहाचं सार सांगतं. अबोली फुलासारखंच हे लेखन आहे गंधहीन, पण रंगीबेरंगी; शांत, पण बोलकं. माझ्या कवितांमध्ये हीच अबोली वृत्ती आहे न दिखाऊ, न आक्रोश करणारी, फक्त मनाच्या मृदू प्रकाशात न्हालेली. या संग्रहात विषयांची बंधनं नाहीत. जसं जीवन विविध भावनांनी, प्रसंगांनी आणि विचारांनी विणलेलं असतं, तसंच या कवितांचंही जाळं आहे. कधी ते स्वप्नांच्या ओंजळीतलं पाणी आहे, कधी नात्यांच्या तुटलेल्या धाग्यांवरचं चिंतन, तर कधी फक्त स्वतःकडे पाहण्याचा प्रयत्न. कविता माझ्यासाठी कधी कर्तव्य आहे, कधी प्रार्थना, तर कधी श्वास. ती मी लिहित नाही, ती माझ्यातून वाहते. कधी शांततेच्या ओढीत, कधी शब्दांच्या लयीत, कधी नुसत्या नजरेच्या भावनेतून. ती मला सांगते 'तू लिही, कारण तुला जाणवतं.' आणि मग मी लिहिते.

माझ्या लेखनाला High Range Book of World Records मध्ये मिळालेली नोंद ही माझ्या आयुष्याचा उज्ज्वल क्षण आहे. ही मान्यता केवळ गौरव नव्हे, तर प्रेरणा आहे आणखी लिहिण्याची, आणखी अनुभवण्याची आणि सर्वात महत्त्वाचं म्हणजे, मराठी कवितेच्या सौंदर्याला नवं परिमाण देण्याची.

'अबोली' माझ्यासाठी एक अंतर्मुख प्रवास आहे. या कवितांनी मला माझ्याच मनाच्या आरशात पाहायला शिकवलं. काही कविता मी शब्दांनी लिहिल्या, काही कवितांनी मला लिहिलं. काही ओळी रात्रभर मनात वाजल्या, काही सूर पहाटे स्वतःहून उमटले. त्या सगळ्या अनुभवांनी मिळून 'अबोली'

आकाराला आली. या संग्रहातील काही कविता जगाकडे पाहतात, काही स्वतःकडे, काही कुणाच्या हृदयात जागा मागतात. पण सर्वच कविता एक समान गोष्ट सांगतात मन अजून जिवंत आहे. त्यात अजून संवेदना आहे, गंध आहे, आणि बोलायची इच्छा आहे. मला वाटतं, कविता ही मनाची अबोलीच असते. ती गंधहीन असली तरी स्पर्श देते, ती शांत असली तरी अर्थ सांगते.

'अबोली'मधील माझ्या प्रत्येक कवितेचा अर्थही असाच आहे तो वाचकाने अनुभवायचा आहे, शोधायचा आहे आणि आपला बनवायचा आहे. या संग्रहाच्या निर्मितीत ज्यांनी माझ्यावर विश्वास ठेवला, ज्यांनी माझ्या शब्दांना ऐकून घेतलं, त्या सर्वांचा मी मनःपूर्वक आभारी आहे. त्यांच्या भावनिक साथीतूनच माझ्या लेखनाची फुलं उमलत राहिली.

'अबोली' ही माझी कवितांमधून उमललेली प्रार्थना आहे की जगात थोडी अधिक शांतता असावी, थोडी अधिक करुणा असावी आणि थोडं अधिक ऐकणारं मन असावं. कारण मन ऐकू लागलं, की जग बोलू लागतं. ही फुलं मी तुमच्यासाठी अर्पण करते तुमच्या मनातल्या 'अबोली'ला स्पर्श करायला.

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

प्रस्तावना

संस्कृत आणि साहित्य ह्या दोन्ही विषयांचे बाळकडू मिळालेल्या व साहित्य शारदे प्रमाणेच आई तुळजाभवानीचा वरदहस्त लाभलेल्या डॉ. मंजूषा कुलकर्णी म्हणजे निसर्गाचा एक चमत्कारच आहेत. त्यांच्या नांवाप्रमाणेच त्यांचे व्यक्तिमत्त्व देखील सर्वांगाने समृद्ध आहे.

मंजूषा म्हणजे मौल्यवान वस्तू ठेवण्याची पेटी हे तर सर्वश्रुत आहेच. पण ह्या नांवाचा अजुन एक अर्थ 'सुंदर', 'मधुर आवाजाची' किंवा 'देखणी' असाही होतो. मंजूषा नावाच्या मुलींचे आंतरिक जग खूपच समृद्ध असते. ज्ञानवर्धन करण्याची, ज्ञानसागरातील शिंपले संग्रहित करण्याची त्यांची क्षमता इतकी प्रचंड असते की, त्यामुळे त्या मुली ज्ञान आणि बुद्धिमत्तेचा चालता बोलता विश्वकोश ठरत असतात. कुलकर्णी मॅडमच्या संपर्कात येणाऱ्या प्रत्येकाचा हा अनुभव आहे.

विद्यार्थी जीवनात असताना अफाट बुद्धिमत्तेच्या बळावर वैद्यकीय शिक्षण क्षेत्रासारखी क्षितीजे खुणावत असून देखील केवळ भाषा, शिक्षण आणि साहित्याचा ध्यास घेतलेल्या छोट्या मंजूषाने त्यावेळी मराठी, हिंदी आणि संस्कृत भाषांवरील नि:स्सीम प्रेमापोटी तेच क्षेत्र निवडले व असामान्य प्रभुत्व मिळवले.

संस्कृत, मराठी व हिंदी या तिन्ही भाषांवर त्यांचे सारखेच प्रभुत्व असल्यामुळे ह्या भाषांच्या प्रचार, प्रसार व संवर्धनासाठी विविध व्याख्याने, प्रवचने, निवेदन व लेखनाच्या माध्यमांतून मंजूषा कुलकर्णी अतिशय तळमळीने विविध उपक्रम राबविण्याचे कार्य करत आहेत व हे करत असतानाच इतकी सारी व्यवधाने संभाळून त्यांच्यातील एक सर्जनशील, सृजनशील, तरल व संवेदनशील लेखिका आणि कवयित्रीची प्रतिमा देखील त्यांनी सजगतेने जपून ठेवली आहे, हा त्यांचा उपजत गुणविशेष निश्चितच लक्षांत घेण्यासारखा आहे.

जीवनाच्या दैनंदिन प्रवाहात काही क्षण असे येतात, जे न सांगताही बरंच काही सांगून जातात. काही भावनांना शब्द लागत नाहीत, काही ओढ मनातच राहते, आणि काही गंध फुलांच्या पाकळ्यांतूनही बाहेर पडत नाहीत. त्या न बोललेल्या, पण जाणवलेल्या क्षणांचं हे काव्य आहे 'अबोली'.

'अबोली' म्हणजे एक फुल, जिचा रंग गंधाशिवायही लक्ष वेधतो. तिचं सौंदर्य मृदू आहे, नम्र आहे, पण ते अंतःकरणाला भिडणारं आहे. डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्या या नव्या काव्यसंग्रहाला दिलेलं हे नाव 'अबोली' त्याच अर्थानं बोलकं आहे. कारण या संग्रहातील कविता त्या फुलासारख्याच आहेत नाजूक, पण प्रभावी; अल्पशब्दी, पण गहिऱ्या. या कवितांमध्ये भावनांचा ओलावा आहे, संवेदनांचा शुद्धपणा आहे आणि विचारांची प्रगल्भता आहे. कधी त्या हलक्या पावसासारख्या हृदयावर अलगद झिरपतात, तर कधी मनातल्या एखाद्या कोरड्या पानावर नव्या अर्थाचं हिरवपण देतात.

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांची काव्यदृष्टी नेहमीच व्यापक राहिली आहे. त्यांनी केवळ एका विषयापुरतं मर्यादित राहून लेखन केलं नाही; तर नातं, निसर्ग, स्त्रीमन, समाज, काळ, संस्कृती, आठवण आणि स्वतःचा आत्मशोध या सगळ्या भावविश्वाचा तेवढ्याच समतोलतेने आणि आत्मीयतेने शोध घेतला आहे. त्यांच्या 'कविता माझी', 'गंधराणी', 'कवडसा' अशा आधीच्या संग्रहांनी ही प्रवृत्ती स्पष्ट केली आहे.

'अबोली' या नव्या संग्रहात मात्र त्यांच्या लेखणीला एक नवा स्पर्श आहे शांततेचा, अंतरंगाच्या प्रकाशाचा आणि आत्मस्वीकृतीचा. अनेकदा माणसाच्या मनातल्या सगळ्यात प्रखर भावना त्या असतात ज्या तो न बोलता अनुभवतो. 'अबोली' या कवितांमध्येही त्या न उच्चारलेल्या भावनांचा धूसर प्रकाश आहे. कवयित्रीच्या शब्दांतून आपण त्या भावनांच्या पायवाटेवरून चालतो आणि जाणवतो की, 'निशब्दतेलाही स्वतःचा आवाज असतो.'

या संग्रहातील कविता मिश्र आहेत विषय विविध आहेत. पण एक अदृश्य धागा सगळ्यांना जोडतो संवेदनशीलतेचा. प्रत्येक कविता मनाच्या एखाद्या कोपऱ्याला स्पर्शून जाते. काही कविता आत्ममंथन घडवतात, काही शांतता देतात, काही विचार करायला लावतात. कविता संपते, पण तिचा प्रभाव मात्र मनात बराच काळ टिकतो.

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्या लेखनात भाषेचं विशेष सौंदर्य आहे. त्यांच्या कवितांमध्ये मराठी शब्दांचे ध्वनी इतक्या सुंदररीत्या गुंफलेले असतात की ते वाचताना गाण्यासारखी लय जाणवते. भाषा सोपी आहे, पण ती साधी नाही तिच्यात एक खोल संवेदन आहे. ती वाचकाच्या मनाशी थेट संवाद साधते, अगदी 'अबोली'च्या शांत स्वरात.

'अबोली' या संग्रहातील काही कविता आत्मसंवाद आहेत. त्यात कवयित्री स्वतःशी बोलते कधी प्रश्न विचारते, कधी उत्तर शोधते, कधी फक्त शांत बसते. काही कविता नात्यांच्या गंधाने भरलेल्या आहेत, काही स्त्रीमनाच्या आकाशातल्या आहेत, तर काही निसर्गाच्या पंखांवर उडणाऱ्या आहेत. या कवितांचा गाभा भावनांमध्ये आहे, पण त्यांचा अर्थ विचारांत आहे.

'अबोली' ह्या त्यांच्या काव्यसंग्रहाचे नाव देखील किती यथार्थ आहे, हे प्रकर्षाने जाणवते. शेवंतीचे फुल ज्याप्रमाणे हातात ओवलं तर अर्पण भाव आणि वेणीत ओवलं तर, सौंदर्याचा आविष्कार असतो, अगदी तसंच मंजूषा कुलकर्णी प्रत्येक क्षण समरसतेने जगत असतात आणि म्हणूनच प्रत्येक संकल्प सिद्धीस नेण्यास त्या दैवानुग्रहित होतात. अन्यथा High Range Book of World Records मध्ये मराठी काव्य रचनेचा विश्वविक्रम, अणु विज्ञानातील झंझावात हे डॉ. अनिल काकोडकरांच्या जीवनपटावरील पुस्तक, डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या 'प्रकाशवाटा' या आत्मचरित्राचे संस्कृत भाषेतील अनुवादित व साहित्य अकादमी पुरस्कृत 'प्रकाशमार्गा' हे पुस्तक त्याचप्रमाणे घर आणि शासन सेवा ह्या दोन्ही आघाड्यांवर कर्तव्यदक्ष राहून तितक्याच सहजतेने व समरसतेने विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रांत भाग घेणे व त्या ठिकाणी आपल्या बुद्धीचातुर्याची मोहर उमटवणे, शोधनिबंध सादर करणे केवळ अशक्य आहे.

'अबोली' या दोन्ही प्रवाहांचं सुंदर संतुलन आहे. या कवितांमध्ये रेखीवपणा आहे, पण तो कृत्रिम नाही. तो मनाच्या गाभ्यातून उमटलेला आहे. प्रत्येक कविता जणू मनातल्या खिडकीतून येणाऱ्या मंद वाऱ्यासारखी आहे ती स्पर्श करते, गंध देते, पण आवाज करत नाही. त्याचं हे मृदू, संथ सौंदर्य 'अबोली'ला वेगळं बनवतं.

वाचक या कवितांतून फक्त शब्द वाचत नाही, तर स्वतःचा अनुभव पुन्हा जगतो. कविता संपली तरी तिचं प्रतिध्वनी मनात वाजतं जसं संध्याकाळी फुललेल्या अबोलीचं स्मरण सकाळपर्यंत सुगंध देतं.

'अबोली' हा संग्रह म्हणजे केवळ कवितांचा संच नव्हे; तो स्त्रीमनाच्या सौंदर्याचा, नात्यांच्या ओलाव्याचा, आणि शब्दांच्या शांततेचा उत्सव आहे. या कवितांमध्ये आपण स्वतःलाच पुन्हा भेटतो कोमलतेतून, जाणिवेतून आणि संवेदनांच्या प्रकाशातून.

मराठी मनाला मोहिनी घालून स्तिमित करेल असा भाषेचा, विचारांचा आणि कल्पनेचा गोडवा जो त्यांच्या लेखणीतून आणि वाचेतून ओथंबून पाझरत असतो तो थेट वाचकांच्या/श्रोत्यांच्या मनांमनांत झिरपत रहातो.

गोड गळ्याच्या ह्या चतुरस्त्र आणि बहुआयामी व्यक्तिमत्त्व असलेल्या डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्या कर्तृत्वाचा झोका उंचच उंच असा गगनाला भिडावा व भाषा, साहित्य आणि संशोधन क्षेत्रातील त्यांची किर्ती दशदिशांमध्ये भरून रहावी, हिच ईश्वर चरणी प्रार्थना आणि मनापासून शुभेच्छा.

श्रीमती. वर्षा जोशी
डोंबिवली, मुंबई

अनुक्रमणिका

१) एकटेपण हे खासे ... १३
२) सुखाचे चांदणे पडता ... १४
३) नववधूची मोहिनी ... १५
४) तळहाताच्या रेषांमध्ये ... १६
५) पारदर्शी मन वसता ... १७
६) जग उगाच वाटे सुंदर ... १८
७) प्रिया प्रीतीचे गोड हे भाव... १९
८) किती बुडावे नयनसागरी ... २०
९) जीव धन्य होय ... २१
१०) भक्तीरंग माझ्या मना ... २२
११) बंद काळजाची कळी ... २३
१२) सरस्वती भेट घडे ... २४
१३) जगरहाटी अशीच असते ... २५
१४) अनाहत सामावला हा नाद... २६
१५) एक मोगरा होता समंजस ... २७
१६) संगत असता मोहिनी ऋतूची ... २८
१७) तुझीच संगिनी साथी प्रिया ... २९
१८) दिव्य गुणांची मोजमिती ... ३०
१९) रसिकमनाला भावत जाते ... ३१
२०) शापित शशीचे चक्र उदास... ३२
२१) कृपा तयाची असो अखंडित ... ३३
२२) घे नमन हृदयांकिते ... ३४
२३) जीवन दुधावरली साय ... ३५
२४) राधा हरखून श्यामा ... ३६
२५) अंजाळून गोंजाळून आभाळ काळं ... ३७
२६) गुलमोहराची आली थंडाळी उन्हात ... ३८
२७) मीही मृण्मयी होते ... ३९
२८) वळण आगळे होते ... ४०
२९) तुझं माझं आभाळ ... ४१
३०) लाभो मजसी विसावा ... ४२
३१) जीव शिवाचे विहग दोन हे ... ४३
३२) येईल अंतःकरणा भरती ... ४४
३३) एकदा विचार तू.... ... ४५
३४) पाऊस पडता काही घडता... ४६
३५) प्रतिबिंबाला हर्ष असा ... ४७
३६) कशाला अशी तू ... ४८
३७) प्राजक्त बकुळी अबोलीच व्हावी ... ४९
३८) किती जगावे कैसे ... ५०
३९) म्हायेरातला प्राजक्त ... ५१
४०) अनुनय भावविभोर ... ५२
४१) उघडीप नको आता ... ५३
४२) अंग श्रीरंगाचे व्हावे ... ५४
४३) हे थेंबांचे मोती सुंदर ... ५५
४४) स्वप्नांची फुलपाखरे येती... ५६
४५) मातीतून विलसावी ... ५७
४६) सुखाचा किनारा ... ५८
४७) सुगंध दरवळ श्वासाचा ... ५९
४८) अनुरागासी नवे खुमार ... ६०
४९) हीच दे देवा सखी साजणी... ६१
५०) क्षण ऐसे वेचावे इथले ... ६२
५१) युगात तू तू क्षणामधे ... ६३

५२) जीव तगवुनी जा ... ६४
५३) स्मृती राजसाच्या ... ६५
५४) जाण मानवा सद्बोधा ... ६६
५५) पडदे गुणी रहावे ... ६७
५६) एक दवाचे झाड ... ६८
५७) गुलाब उपवन
गुलाबी मळे ... ६९
५८) बरस बरस हे बरस नभा ... ७०
५९) जीव पावसातून गोळा ... ७१
६०) प्रिया मनाचा पिसारा ... ७२
६१) गोड पाखरू की अप्सरा ... ७३
६२) पाऊस म्हणजे काय ... ७४
६३) कृतज्ञ चरणी राहू ... ७५
६४) फुलास प्रीती देती ... ७६
६५) आई म्हणजे तत्त्व चिरंतन... ७७
६६) नव्या कळीचे नवेनवेपण ... ७८
६७) तुझा वारकरी ... ७९
६८) अभंगवाणी ... ८०
६९) पाऊस गुडूप व्हावा ... ८१
७०) शब्देविण सांगितले ... ८२

(१)

एकटेपण हे खासे

मला वाटते एकाकीपण
फक्त माणसा असते
देख एकटा रस्ता इथला
नदी एकाकी असते

जंगल कानन किती विस्तीर्ण
तरी एकटे रहाते
एकटेच ते सरोवर शांत
नभही एकटे पहाते

झाड एकटे कुठेतरी ते
कधी लगडते कधी निष्पर्ण
सप्तरंग कधी इंद्रधनूचे
कधी एकटा वर्ण

गाव एकटे कधी एखादे
दूर देशी वसलेले
कुणीतरी त्या तिथे उदासी
कवटाळून बसलेले

भाव एकटे छाया एकटी
स्वप्नं एकटे भासे
त्याच्याशी बघ जुळण्या नाते
असे एकटेपण हे खासे

दि.१४/०५/२०२४
रात्री ११.४३ वा.

(२)
सुखाचे चांदणे पडता

सुखाचे चांदणे पडता
मनाला येते का भरती
फळावी आस आसुसली
चकोराची जशी रीती

कळावे त्याचसाठी ही
प्रतीक्षा जन्मोजन्माची
नसावे दुःख का वाटे
जगाया जळमटे त्याची

अमावस दूर सारूनी
कलेने वाढणे होते
ऱ्हासाच्या राती पचवाव्या
पुनव मग अलगदशी येते

दुःख हे ना ठरते कधीही
सुखाचे क्षणही ना उरती
हवे जे वाटते मनुजा
जपाया दो क्षणही पुरती

सुखाचे चांदणे यावे
कुट्ट अंधार असताना
सुखे ही आपसूक पावावी
मनी ध्यानीही नसताना

दि.१५/०५/२०२४
सायंकाळी ०७.१७ वा.

(३)
नववधूची मोहिनी

सोन हळदीने माखलेली
ही बहाव्याची नवरी
पाहुनी भवताली दिसते
का अशी ती बावरी

रंग कोणी सांडला हा
स्वर्णकांती मोहना
लुभवितो स्वप्नांसवे
का बहावीच्या मना

अंग अंगांवरती पसरे
वर्ख सोन्याचा जसा
अन मुलामा कोणी दिधला
नव सुखाचा हा असा

हासते ती हासते का
मुरक्या मुरक्या लाजते
प्रीत साम्राज्यात नवखी
प्रेम कहाणी गाजते

रंग येतील नवनवे ते
रोज आता जीवनी
नवरोबाच्या मानसीला
नववधूची मोहिनी

दि.१६/०५/२०२४
सकाळी ०८.१८ वा.

(४)
तळहाताच्या रेषांमध्ये

तळहाताच्या रेषांमध्ये
भाग्य म्हणे रेखिले
किती जन्मांचे कर्म आमुचे
त्याने सारे देखिले

ही कर्माची गती सारखी
धावत जाते पुन्हा
पुण्य करावे संचित साचे
पापाचा वा गुन्हा

कुणी न पाहते असेच वाटे
साक्षी परमेश्वर
अंधारातून दिसते त्याला
अदृष्यही जे तर

सत्कर्माने बदलून जाती
भाळी लिहिली लेखने
भाव चांगले असतील हृदयी
जगणे मग देखणे

चला बदलू या गतजन्मीच्या
अनोळखी या रेखा
नव्यानव्याने घडवू नव्याने
पुन्हा नव्या या रेखा

दि.१७/०५/२०२४
रात्री १०.१९ वा.

(५)
पारदर्शी मन वसता

रंगरंगुल्या या पानांच्या
नितळ मनाला पहावे
जे जे दडले अंतरात ते
सहजी उमजून यावे

सुंदरता ती झळकत जाते
पारदर्शी मन वसता
आत बाहेरी नको वेगळे
अलवार भावना असता

रंग सारखे येतील उभरून
आपोआप रंगाने
देठ प्राण हे जोवर जोडून
जीवनरस संगाने

वृक्ष कर्म हे जाणून घ्यावे
कैक जन्माची बीजे
पूर्वसंचिते असतील उत्तम
सत्कर्म इथेही कीजे

उंच नभाने खुणावताना
वाऱ्यावर डोलावे
रोज एकदा त्या आतल्याला
परि सत्य बोलावे

आरपार असण्याचे जेंव्हा
कळेल गमक हे साधे
सुटतील गुंते धागे मोकळे
निष्प्रभ नशिबा प्यादे

दि.१८/०५/२०२४
सकाळी ०८.३५ वा.

(६)
जग उगाच वाटे सुंदर

चाहूल कोणती लागे
का मनात प्रीती जागे
उमलून देई स्वप्नांना
हा वसंत वेडा वागे

फुलवीत जातो तो कळ्यांना
गालावरल्या त्या खळ्यांना
नवजीवन देतो वेडा
सुकलेल्या शुष्क मळ्यांना

आणतो कुठून ते रंग
रंगात प्रेम हो दंग
उधळून देई गंधांना
रती मदनमनाच्या संग

हासतात कलिका धुंद
मग हवाही होते कुंद
छेडते कुणी तेथे का
राधेचा छंद मुकुंद

जग उगाच वाटे सुंदर
मन मस्त उधळते कलंदर
प्रेमाची ताकद बघूनी
प्रणयागरी लहरी निरंतर

दि.१९/०५/२०२४
सकाळी ०७.३९ वा.

(७)
प्रिया प्रीतीचे गोड हे भाव

पसरून गेली सभोवताली
सहवासाची मधुर गंधाली
पानापानामधून वाहते
कुंद हवा प्रीतीची धुंदाली

धूसर धूसर जग हे वाटते
जीवन नवेच नवे भेटते
तुझ्यासवे आशेची किरणे
अंधाराचे जाळे फिटते

झाडावेलींवरली पालवी
फुलाफुलांना जणू खेळवी
नवाच वारा नव्याच बहरा
मधुमासाला हृदयी वळवी

इथेच हातामधले हात
बसलो थोडे निवांत गात
स्वर गुंजन गुंजत असताना
लवथवते गवताची पात

किती स्मरावे क्षण दोघांचे
वसले आपुले इथेच गाव
कायम राहतील काळजात या
प्रिया प्रीतीचे गोड हे भाव
प्रिया प्रीतीचे गोड हे भाव

दि.२०/०५/२०२४
सकाळी ०७.३९ वा.

(८)
किती बुडावे नयनसागरी

किती बुडावे नयनसागरी
पुन्हा डुबावे वाटे
अगणित लाटा उसळून येती
मदन पूर जणु दाटे

त्या बुबुळांच्या चंचल पक्षिणी
भिरभिर भिरभिरताना
त्यावर मिचमिच झाक पापण्या
काळजास चिरताना

कशास कज्जल धार लाविली
नजरेला बांधाया
नको बघू तू रोखून ऐसे
धागे पुन्हा सांधाया

मी मरतो रोजच आणिक जगतो
याच लोचनांवरती
किती जुल्मी हे चक्षु खोडीले
अपराध हवेसे करती

हात तुझा मग हाती येता
श्रीकर भासून जातो
तुझ्या रूपाने येई संपदा
सुख वारा हासून गातो

कधी न विसरतो दृष्टी तुझी ही
रोज मला हेरणारी
तू अशी कमलिनी मधुकरास ही
मदनजाले घेरणारी

दि.२१/०५/२०२४
सायं. ०६.४३ वा.

(९)
जीव धन्य होय

झेप गरुडाची माझ्या
आज हाती आली
पंख ल्येत कल्पनेचे
मूर्त साकारली

लालबुंद मिरच्यांच्या
तजेल्या रंगात
संचारली आग
वैनतेयाच्या अंगात

ताज्या ताज्या मिरचीचे
देहरूप आले
चोच डोळे शेपूटही
हुबेहूब झाले

उंच आकाशात त्याची
झेप नि भरारी
तीच साकारली म्या की
नजर करारी

सारवल्या भुईचेच
नभ त्यास दिले
आकांक्षांचे पंख होत
रूप ठरविले

मनामंदी भक्ती तुझी
कला तूच दिली
पूजा तुझी अशी बघ
न्यारी म्या बांधली

केली देवा नारायणा
वाहनाची सोय
आता तुझं रूप दाव
जीव धन्य होय
माझा जीव धन्य होय

दि.२२/०५/२०२४
सायंकाळी ०६.५४ वा.

तुझ्या रूपाचा गोडवा
कसा वर्णू मी आई
तुझ्या कृपेविना माझे
भाग्य फळणार नाही

ठेव पायी तुझ्या मला
एक जागा अंबामाय
तुझी शक्ती वास करी
मागू अजून मी काय

साऱ्या देवतांचे तेज
एक झाले प्रकटली
महालक्ष्मी दिव्य नाम
मूर्त तुझी मी देखली

संचितांचे गाठोडे जे
जन्मसोबतीने आले
अनुभूती तुझी मला
जन्मचक्र नष्ट झाले

आता मार्ग दाखवावा
मुक्ती धाम चरणाशी
आले आले माझी माये
राख आले शरणाशी

दि.२३/०५/२०२४
सायंकाळी ०७.०९ वा.

(१०)
भक्तीरंग माझ्या मना

तुझ्या दारात येण्याचा
सदा सुयोग घडावा
भक्तीरंग माझ्या मना
अंबे नित्यची चढावा

(११)
बंद काळजाची कळी

हिरव्या अळूच्या पानावर
थेंब पाण्याचे जे चार
दव मोत्यांची शोभा ही
स्पर्श दिलाश्याचे गार

रेषा पानाच्या खुलती
पाने वाऱ्याशी डोलती
सृष्टीमध्ये शब्देविन
सारे सारेच बोलती

रंग उमलून येती
ऋतुभराला लेऊन
कळ्या हसतात तेव्हा
गोड फुले ती होऊन

गूज त्यांचेच चालते
एकमेकांशी प्रेमाने
पानं फुलं झुलतात
धुंद हवेशी जोमाने

वाटे दव मी की व्हावे
कधी कलिका फुलेही
बंद काळजाची कळी
अलगदसी खुलेही

दि.२४/०५/२०२४
रात्री १०.२२ वा.

(१२)
सरस्वती भेट घडे

अक्षरांच्या बाजारात
शब्द हरपले आज
नवरस हिरमूस
भाव हरवला साज

अर्थ लावण्ये बुडाली
व्यर्थ चाललेत खेळ
नाही मतीचा मनाशी
बघा कोणताच मेळ

क्षर होऊन अक्षर
अक्षरशः रडती
साहित्याचे मोल नाही
काव्ये अभावी पडती

शुष्क आटलेत झरे
सांगा कुठून ओलावा
शब्द आता हो कोणाचा
कोणी प्रेमाने झेलावा

काव्यशास्त्र विनोदाचा
गंध कोणाला तो आहे
नाला अपविचारांचा
साऱ्या जगतात वाहे

झाली निराश शारदा
तिची वाणी मूक झाली
नाही साधना कुणाची
आराधना न फळाली

नको नको माणसांनो
वाणी वरदान आहे
शब्द संपदा मोलाची
तिला तगविणे आहे

अर्थ संपदा ही खरी
शब्द चिर राहतात
नको व्यापार बाजार
काव्यधारा वाहतात

जपा जपा साहित्याला
करा कदर कवींची
असे लिहा लेखकांनो
भूक भागेल जनांची

आत्मानंद पाझरते
ब्रह्मानंद गाठ पडे
उच्च मौलिक लेखन
सरस्वती भेट घडे

दि.२५/०५/२०२४
सायं. ०५.१५ वा.

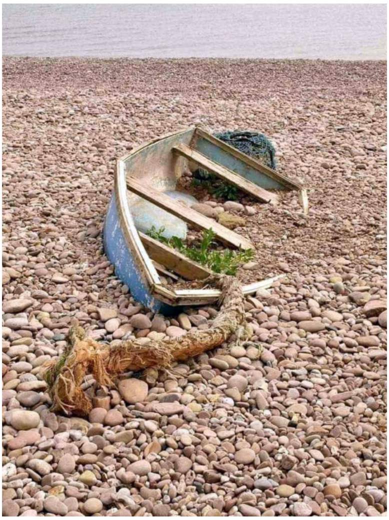

(१३)
जगरहाटी अशीच असते

गत ही अशीच होते जेंव्हा
जगणे संपून जाते
छिन्नविच्छिन्न देहाचे ते
तेज लोपुन जाते

ज्या किनाऱ्यावरती डौले
नाव जातसे आधी
त्या किनारी पडली आहे
भंगून अधुरी आधी

अथांग सागर तरुन जातसे
ना लाटांची भीती
बलाढ्य सारे संपून जाते
काळाच्या ऊर्मीवरती

जिने वाचविले कैक जणांचे
प्राण कधी शर्थीने
न खाई कधीही हेलकावे
ओहोटी वा भरतीने

जीवन होडी दुभंगलेली
कशी सांधावी कोणी
तिने भोगली दुःखे खडतर
कशी सांगावी कोणी

उपयोगी जोवर ही काया
तोवर मैतर वारे
जगरहाटी अशीच असते
फिरतील वासे सारे

जाईल मिसळून मातीमध्ये
खुणा कशा सापडतील
विसरून आपुले जगणे इथले
नवीन दाखले घडतील

दि.२६/०५/२०२४
सकाळी ०७.०३ वा.

(१४)
अनाहत सामावला हा नाद

अनाहत सामावला हा नाद
कुठून तो आला भरवेगात
खुणा कोणत्या स्मृती पुसटशा
तरीही त्याची लय तो गात

सूर कोणते ओळखीचे ते
कधी छेडिले कुणी कुणास्तव
आभासांचे जग ते कोणते
कुठून खुणावे उगाच वास्तव

सप्त सुरांच्या लाटांवरती
झुलण्यासाठी जरा डोलले
कुणीतरी मग हळूच कानी
गतजन्मीचे गूज बोलले

जीवनसंगीत कधी विरलेले
पुन्हा कुठूनसे जुळून आले
कुणी न सांगता भाव आगळे
हृदयतळी या कळून आले

पुन्हा ऐकू दे नाद अनामिक
गतकाळीच्या जगण्यामधला
पुन्हा नव्याने नव्या सादाला
आलिंगत तो काही वदला

नाही विसरले सूर आतले
आत्मभान ते जपले होते
पुन्हा उभरूनी आले आहे
स्वप्न आत जे लपले होते

दि.२७/०५/२०२४
रात्री ११.४७ वा.

(१५)
एक मोगरा होता समंजस

आज पुन्हा तू पाठवलेली
फुले मोगरी आली
जगात माझ्या गंधित हलचल
पुन्हा नव्याने झाली

आठवले ते दिवस सोनेरी
भेटीतील तृप्तता
सुगंध भरला आसमंत तो
प्रीतीतील गुप्तता

एक मोगरा होता समंजस
मध्यस्ती करणारा
मनात रतीमदनाचे वारे
मृदुलपणे भरणारा

स्पर्श मुलायम किती कोवळे
जणू मनाचे रूप
असह्य दाहक ग्रीष्मामधली
मोगरी देई हुरूप

हिरव्या पानोपानी दडल्या
कळ्या मुकुलिता वेड्या
आजही मला आणिक तुजला
बांधती सुरभित बेड्या

ओंजळीत येऊन त्या वदती
मीलन साक्षी आम्ही
परिमळ आमुच्या हृदयी वसतो
समरस प्रेमामध्ये तुम्ही

दि.२८/०५/२०२४
सकाळी ०९.०७ वा.

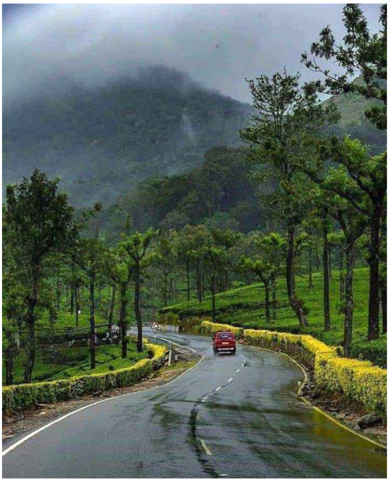

(१६)
संगत असता मोहिनी ऋतूची

मजसी खुणावे वाट हरितसी
सळसळ चैतन्याची
उडून जाती क्षणात दुःखे
सुखे मिळती जणू पुण्याची

पर्वतरांगा धुक्यात लपल्या
आकाशाचे धुरात घर
झडांवरती कोंब कोवळे
नवी जीवने फुलली वर

हिरवळ खाली हासून गाली
खळी पाचूची खुलवीत
सांजसकाळी निसर्गराणी
मोहविते मज भुलवीत

उतरून येती स्वर्गातून मग
आकांक्षा देवत्वाच्या
सतत वाटते शीश झुकावे
पुढती सुंदर दिव्यत्वाच्या

वाट कुठे जाते ही दूरवर
आत आत मजसी नेते
क्षणात माझे एकटेपण हे
संपून कैसे हो जाते

म्हणून रमते मीही हिच्याशी
सांगत मनीच्या गुजगोष्टी
संगत असता मोहिनी ऋतूची
नाही दिसत मी कधी कष्टी

दि.२९/०५/२०२४
सायं. ०६.१२ वा.

(१७)
तुझीच संगिनी साथी प्रिया

मंद्र गुलाबी हळव्या सुखांची
फुले रेशमी देशील का
तशाच हळव्या ह्दयपाकळ्या
माझ्या संगे नेशील का

आजमाव तू सख्या कधीही
भावसुमन परिमळलेले
स्वर्गसूख हे नक्की कोणते
सहवासी मज कळलेले

घेशील अलगद बाहुंमध्ये
विरघळून मी जाताना
अधर बंद हे शिवले कोणी
मूकपणे ते गाताना

एक सांगते ऐक प्रिया तुज
कवळे सुकोमल जपणे भाव
कोमलांगी मी तन्वी मोहिनी
साजूक नाजूक माझा गाव

त्या गावातील राजहंस तू
तुज चोचीतले मोती चार
रिझवून देईन सदा खुशीने
दुःख झळा ना सुख हे अपार

ओंजळीत तू भरशील मजला
इतुकी मी सुकुमार प्रिया
अधीर मनाची तरीही धीराची
तुझीच संगिनी साथी प्रिया

दि ३०/०५/२०२४
रात्री ०९.५३ वा.

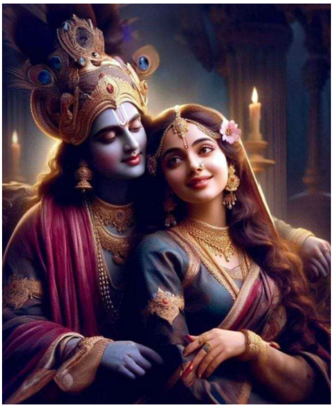

(१८)

दिव्य गुणांची मोजमिती

कुठून कधी बघ वयात येता
दाढी मिशी कवळी उगवे
पुरुषपणाच्या खुणा रांगड्या
अंगावर मदन हा निपजे

एक एक ते उभरून जातील
तनुवर भावही नकळतसे
किशोर अल्लड बालवयातील
उडे फुलपाखरू न कळतसे

यौवन आले उंबऱ्यात हे
पुढे सळसळता धबधबा
येण्याआधीच तारुण्याचा
कसा हवासा हा दबदबा

शिव शक्तीच्या मीलनातले
रम्य बोलके पुरुष नि स्त्री
घडवीत जातो परमेश्वर त्या
जन्म नवे नूतन चक्री

त्या कायेचा करुनी आदर
राखणे शरीर हे मंदिर की
रोमरोमी वसलेल्या त्याची
कृतार्थतेने पूजा ही

जे जे दिधले अवयव उत्तम
अगणित त्याचे ते उपकार
सन्मानाने त्याच्या कृतीला
सद्गुण सौंदर्यालंकार

असेल स्त्री की पुरुष सामोरी
त्याची अलौकिक ती निर्मिती
परस्परांच्या देहापेक्षा
दिव्य गुणांची मोजमिती

आदरभावे पुरुषपणाचे
किंचित वरचढ का गुणगान
लुभवीत त्याला घेई सावरून
जननी भगिनी संगिनी मान

रूप वेगळे आत्मरूप ते
दोघांचेही एकसमान
पुरुष बळाचा महामेरू तर
स्त्री कोमल वात्सल्या खाण

पूरक उभये परस्परांना
साचे खाचे सांधुनिया
अगणित जीवां रेशीमबंधनी
साक्षी वर तो बांधुनिया

दि.३१/०५/२०२४
सकाळी ०७.४८ वा.

(१९)
रसिकमनाला भावत जाते

कधीही जाते कुठेही सख्या
कवी मनाची ही देणगी
परकायेतून प्रवेश होता
भाव भावनांशी सलगी

कुठे कुणाच्या मनात काही
भाव लपलेले गूढ किती
कुणीतरी बघ बाळगते का
खोल अनामिक वेडी भीती

कधी कुणाच्या मनात दडली
प्रीत हळवीशी अबोल ती
कधी उदासी घर करते अन
कधी भ्रमंती गोल किती

कुणी एकटे किती मनातून
कधी गलबला कोलाहल
कधी सुखाचे अमृतप्राशन
कधी पचवुनी रौद्र हलाहल

रेखीत जाते शब्दांमधुनी
भावचित्रे मी कवितेतली
रसिकमनाला भावत जाते
ओथंबून मी कवितेतली

दि.०१/०६/२०२४
सकाळी ०७.१२ वा.

(२०)
शापित शशीचे चक्र उदास

चंद्र म्हणाला नकोच आता
विरही नभातून एकटे राती
जरा कळ्या मी होऊन जावे
गंध घेऊनी फुलेही साथी

उगाच वेड्या चांदण्यातली
दिशाहीन का भासे भ्रमंती
उद्यानातील फुलाफुलांची
परिमळलेली गोड संगती

लुकलूक करतील लक्ष चांदण्या
तरीही दूर त्या गावी राहतील
कळ्या फुलांच्या कोषांमध्ये
दडवून सुरभी दिव्या पाहतील

इथे अमावस अर्ध मास मी
झुरतो उरतो काहीच ना
तिथे फुलांचे उत्सव फुलण्या
मुहूर्त कसले नाहीच ना

ऋतू कसे मी इथून पाहणे
तिथे ओथंबुन भिजणारे
इथे प्रियेच्या आठवणीने
डोळे माझे थिजणारे

म्हणून वाटते नको आताशी
शापित शशीचे चक्र उदास
रोज नव्याने उमलून यावे
कळ्या फुलांचे मोहक हास

दि.०२/०६/२०२४
सकाळी ०८.०४ वा.

(२१)
कृपा तयाची असो अखंडित

किती भोगले भोगत आहे
तरीही मुक्त मी इये जगती
कृपा तयाची असो अखंडित
श्वास मालिका खुले मग ती

जे जे निश्चित कर्मयोगे ते
क्रमप्राप्त या जन्मी हो
गणना कोणी कधी ठेविली
स्मरण न त्याचे मन्मनी हो

इथुनी उठुनी तिथे जायचे
वाटसरू क्षण वेळाचा
डाव पलटतो क्षणात कोठे
नशिबाच्या ह्या खेळाचा

आहे आणिक जेही मिळाले
स्वीकारावे आनंदे
कमळदळाला जळ ना लिंपित
तसेच आत्मा स्वच्छंदे

नको मोह हा इथला कसला
धागे सारे तोडावे
एकच शाश्वत सुत भक्तीचे
परमेशाशी जोडावे

दि.०३/०६/२०२४
रात्री १०.४३ वा.

(२२)
घे नमन हृदयांकिते

परम सौभाग्यदायिनी
पार्वती परमेश्वरी
परमसुंदरी वीरश्री
अर्ध नारी नटेश्वरी

जगत्पालनी तू जननी
सृष्टी पालनपोषिनी
शंकर नंदिनी अर्धांगिनी
गजानन कार्तिक तोषिनी

मुखमयी आभा मोहिनी
त्रिभुवन माते स्वामिनी
भक्तकृपाळू वत्सले
रागिणी अनुरागिणी

अन्नपूर्णे महादेवी
शांकरी अभयंकरी
उदयाचली तेजावली
अंबे रक्ताम्बरधरी

सकलदुःख गे हारिणी
सुरसुरां आधारिणी
असुरमद संहारिणी
अखिल विश्वा तारिणी

शक्ती भुक्ती मुक्तीरूपा
वंदिता अभिवंदिता
घे नमन हृदयांकिते
नंदिता अभिनंदिता

दि.०४/०६/२०२४
सकाळी ०८.०४ वा.

(२३)
जीवन दुधावरली साय

हात मायेचा भोवती
तिनं असा गुंडाळला
जीव इवलुसा परी
जीवापाड सांभाळला

तिचं नाव गाव काय
समद्या हाय का माहीत
वसुंधराराणी माय
कोशी समदे ऱ्हाईत
तिच्या कोशात ऱ्हाईत

तिच्या हाताची पालवी
लई मऊशार गार
हिरव्या पांघरुणात ती
लेकरांशी जपं फार

पंचमहाभूतं तिच्या
लेकरांच्या दिमतीला
पर जाणीव ठेवावी
तिच्या अमोल किमतीला

सारं भकास करून
आता उजाड माय ती
जपा जपा सृष्टी ती तर
जीवन दुधावरली साय
जीवन दुधावरली साय

दि.०५/०६/२०२४
रात्री १०.०३ वा.
विश्व पर्यावरण दिनाच्या शुभेच्छा

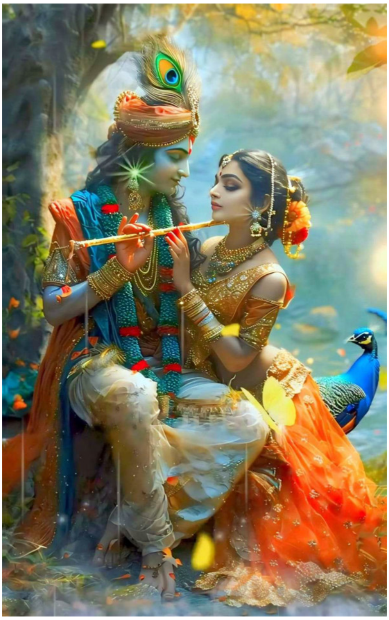

(२४)
राधा हरखून श्यामा

ही कुठली रे धुन जी मधुश्री
ना वाजवता वाजे
तुझे नि माझे प्रेम दिगंती
युगायुगातून गाजे

ना नजरेची नजर भेट ही
लोचने मिटुनी जाती
किती युगांची नित्य प्रतीक्षा
वेणु सुरांची हाती

अभिन्न होता तार प्रीतीची
सुरही एकच छेडी
जगतामध्ये नाव मिळाले
राधा ही कृष्णवेडी

मनमोराचे रूप देखणे
फुलवी पिसारा छंद
तू मी भेटता गगनी चांदणे
झरते सुंदर मंद

किती समयाची जीवास तंद्री
मंद्र रात होताना
मीलन होते अजरामर की
चंद्र साथ देताना

हरवून मानसी हरपून जाते
राधा हरखून श्यामा
श्याम श्याम तनमन आत्मन ही
मोहन गिरवून श्यामा

दि.०६/०६/२०२४
रात्री १०.३२ वा.

(२५)
अंजाळून गोंजाळून आभाळ काळं

अंजाळून गोंजाळून आभाळ काळं
कुट्ट काळं
बंडाळून खंडाळून वेगात चालं
पाऊस गाळं

क्षितिजाला टेकलेलं सुरव्याचं बिंब
गाली हसलं
लालचुटुक केशराच्या रंगी होत चिंब
खाली बसलं

आता बिगीबिगी घर गाठायाची सुगी
ढग भेसुरलं
अकराळविकराळ आयाळाची फुगी
आकार केसुरलं

भेडवीत गरजत जथ्था चाललेला
रुद्राचं तोंड
काय मनामंदी आ वासुनिया
उसळलं खोंड

गुंडाळून खोपाटीला बांधावं ढगाला
घेत वळकटी
आरडण्या ओरडण्या जागाच नसावी
त्याला नगं बळकटी

कामामंदी काम त्याचं अडगुत व्हतं
गुताडा उगाच
पडणार हाय तर कोसळ खरंच
किती खोळंबा उगाच

दि.०७/०६/२०२४
सकाळी ०८.४९ वा.

(२६)
गुलमोहराची आली थंडाळी उन्हात

पिसारल्या गुलमोहराचा रंग काय
लाल लाल काया आणखी तो काय

झिपारल्या पानापानातुन कोण बोलं
स्वप्नाचा वारा जरा गार गार डोलं

फांदी फांदी डवरली सूर छेडते ना
घामाघूम शरीराचे श्रम तोडते ना

सावलीची सावळीशी खेळी चाललेली
शीतलशा ओट्यावर थंड बोललेली

खोड त्याचं सरळ की जरा वाकलेलं
उन्हं अंगावर घेत बंडी बेतलेलं

गुलमोहराची आली थंडाळी उन्हात
चला नजरेला सुख देऊ त्या भरात

दि.०८/०६/२०२४
रात्री १०.०५ वा.

(२७)
मीही मृण्मयी होते

गंध मातीचा ओल्या आला
मनास लुभवून गेला
मन मातीत रुजून येता
कोंब सुखाचा उगवून आला

श्वासासंगे ओलही भरली
रुक्ष तापत्या हृदयात
आत वाहिले शीतल वारे
मंद्र भाव मग उदयात

जिकडे तिकडे जळ सळसळते
रुधिर सुखावून गेले
पहिल्या वहिल्या पावसाने मज
चिंब ओलेती केले

पंख फडफडुन उडले खगही
ओल्या आकाशात
मंद सांज ही पसरून गेली
धुंद स्वप्नराज्यात

किंचित जमले जळ एकत्र
साचून तळुले सान
हळूहळू थेंबांची सरगम
ऋतू मल्हारी गान

पहिला पाऊस गंध नवेली
नवीच मीही होते
मंद दरवळे मृन्मय परिमळ
मीही मृण्मयी होते

दि.०९/०६/२०२४
दुपारी ०३.०० वा.

(२८)
वळण आगळे होते

आयुष्याच्या या वळणावर
अवचित काही घडते
दिवसा ढवळ्या उघड्या डोळी
स्वप्नं नव्याने पडते

तीच माणसे रस्ते तेही
त्याच जगाच्या रीती
पुन्हा नव्याने उमलून येते
काळजात का प्रीती

एक अबोली खुलून येते
दाहणाऱ्या ग्रीष्मातही
झुळूक अचानक येते शीतल
वेदनेच्या उष्म्यातही

विसरून गेल्या होत्या ज्याही
वाटा दिसून आल्या
विसरून सारे पुन्हा नव्याने
दिशाही हसून आल्या

नजर कोणती गेली भिडून की
नजरबंदी ही झाली
पिंजऱ्यामधली बंधित कहाणी
स्वच्छंदी की झाली

ते डोळे ते शब्द लाघवी
रूप वेगळे होते
ते क्षण वेडे ते मन मोहित
वळण आगळे होते

दि.१०/०६/२०२४
रात्री ०११.५७ वा.

(२९)
तुझं माझं आभाळ

तुझं माझं आभाळ
नभ गाभूळलं
चांदण्या ताऱ्यांनी ते
हाती ओघळलं

अगणित ताऱ्यांच्या
पुंजक्यात काय
निखळल्या ताऱ्याचे
गुपित ते काय

एकदाच दोघांनी
काही मागायचं
प्रीतीतल्या गावात
खुळं वागायचं

हात मोकळाले नि
दिशा मस्तवाल
कवेत आसमंत सारा
तेज उस्तवाल

सांग अशा क्षणांना
तू मी तारे होतो
एकमेका मनातून
आशा वारे होतो

चल चल पुन्हा आता
दोघे एक होऊ
आपुल्याच नभांगणी
तारे होत राहु

दि.११/०६/२०२४
सकाळी ०८.४४ वा.

(३०)
लाभो मजसी विसावा

असाच भिजू दे मनमोराला
शंभो तुझ्या भक्तीने
काळजातले आभाळही मग
भरू दे चिद्वृत्तीने

पंख पिसारे भावभावना
मोहक तूच दिलेल्या
रंगसंगती जुळवून त्यांना
लावण्ये वहिलेल्या

दीपस्तंभासम मम श्रद्धा
त्रिगुणांचे रे त्रिशूळ
नाद अनाहत डमरू वाजे
संसाराचे शूळ

जिथे पहावे तिथे मूर्त तू
विश्वा व्यापुनी जावा
भेट आगळीक अशी घडावी
जीवास लाभो शिवा

उंच असू दे कितीही गेलो
तूच समोरी दिसावा
तुझ्याच करुणा स्तंभावरती
लाभो मजसी विसावा

दि.११/०६/२०२४
सकाळी १०.५८ वा.

(३१)
जीव शिवाचे विहग दोन हे

रोज सकाळी सायंकाळी
बिंब तुझे देखणे
किती उपकार हे परमेशाचे
मनी नित्य रेखणे

उचलून माना सवे मनाला
चरणी तुझ्या लावणे
चित्त हृदय नि अंतःकरण हे
तुझ्या प्रती वाहणे

एक बाहेरी शरीर चालते
एक सूक्ष्म जे आत
चरचरावर तुझ्या कृपेचा
फिरत राहू दे हात

जीव शिवाचे विहग दोन हे
जरी वाटती भिन्न
एक आत्म ते एकच बीजही
तत्त्व सदैव अभिन्न

आयुष्याच्या प्रभातवेळी
मध्यान्ही नि निशेला
स्मरण तयाचे सतत असावे
तोच तो साऱ्या दिशेला

दि.१२/०६/२०२४
सकाळी ०७.३८ वा.

(३२)
येईल अंतःकरणा भरती

साथ तुझी मज मिळता राजा
आयुष्याचे सोने
मनासारखा जीवनसाथी
जगणे मौलिक होणे

भाव भावनांची ही वीण जी
घट्ट गुंफिली जाते
त्या नात्याला न आडपडदा
पारदर्शीपण राहते

नजरेमधली भाषा बोलकी
शब्द लाजरे होती
मदनोत्सव हृदयाच्या अंगणी
नित्य साजरे होती

हलके हलके मन हे उडते
हात हाती असताना
जीव कसा मी तगवून ठेवू
दूर सखा असताना

आनंदाचे सुखवुन वारे
गुंजन कानी करती
संगत हवी ती जर का लाभता
क्षण भारून हे भरती
येईल अंतःकरणा भरती

दि.१३/०६/२०२४
सकाळी ०९.२५ वा.

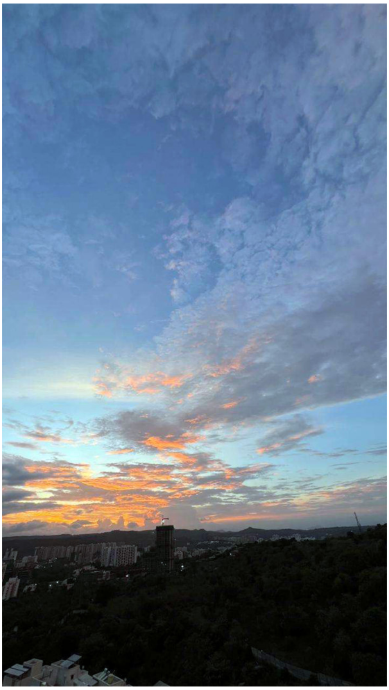

(३३)
एकदा विचार तू....

एकदा विचार तू दूरच्या नभास त्या
सांग ना खरे तुझे रंग कोणते पुन्हा
का बदलती क्षणक्षणी
हे हेतू काय कोणते
सांग ना रे ढंग तुझे वेगळाले कोणते
एकदा विचार तू.....

जीवनाचे काय हे गुपित सांभाळतो
रंग कोणता पुढे कुणाही कधी ना कळे
जगुनी घ्यायचे खरे लाभते जे सामोरी
त्यातुनी पुढे कसे जायचे ते कळे
एकदा विचार तू.....

आकारही सांगती न राहे काही संगती
आज हा उद्या नि तो तरीही मौज रंगती
धरून काय ठेवणे काय सोडायचे
कोण आता कोण पुन्हा
बसेल संग पंगती
एकदा विचार तू.....

येती मेघ कुठून नि पाहुणे की घरचे ते
रांगा त्यांच्या खालती
की मजले त्यांचे वरचे ते
का उगाच गर्जती भेडसावती कुणा
सोडतात पावसाच्या
कोणत्या कुठे खुणा
एकदा विचार तू.....

सांज असते अंबरी सकाळही दुपारही
गगनी रंग सांगती दूर जाणे फारही
प्रेरणा नवी नवी की उदासी मांडते
भरून ये आभाळाची वाट पाहे दारही
एकदा विचार तू.....

दि.१४/०६/२०२४
सकाळी ०९.५३ वा.

(३४)
पाऊस पडता काही घडता

भिजल्या हाती धारा येती
शीतल थेंबांचे मोती
मोती कसले आनंदाचे
ठेवा माझ्या ते होती

स्पर्श हवेसे थंडाव्याचे
तुषार उडती हर्षाचे
सोसून दुःखे जातील विलया
झेलून स्वागत वर्षाचे

हाती बांगड्या भिजल्या पुरत्या
भिजले तनमन चिंब पुन्हा
अशात करते प्रेमामधला
काळीज मधुर हा गुन्हा पुन्हा

टपटप पडतील स्वर्गामधल्या
अप्सरांचे ओघळमोती
मातीमधुनी चैतन्याची
उगवून येईल मग ज्योती

संततधारा गंधित वारा
सळसळ पानामधली जी
तशात ऐकून घेशील प्रियवर
प्रियतमा काही वदली जी

पाऊस पडता काही घडता
आयुष्याचे वळण नवे
त्या जलधारा मिश्किल गारा
मीलन त्यातच हवे हवे

दि.१५/०६/२०२४
सकाळी ०५.४० वा.

(३५)
प्रतिबिंबाला हर्ष असा

कंटक भरल्या आयुष्यावर
असे उमलू दे फूल नवे
रंग गुलाबी गुलबक्षीचा
रेशमी त्याचे धागे हवे

मनात उडतील पक्षी किती ते
उंच नभावर मग सत्ता
पंखांमध्ये बळ मिळता मग
आकांक्षावर ये मत्ता

पदतली असतील काटे ढिगभर
कोमलता जर उरी वसे
आत कोंब जो रुजला मग तर
फुलण्या आस ती खरी दिसे

उमलून यावे आतून आपण
मृदुल कोवळे मन असता
काट्यांना तुडवत येताना
काळजातले क्षण बसता

घडते अकल्पित सारे कधीतरी
जन्म कुठे उत्कर्ष कसा
दर्पणासही वाटे अचंबा
प्रतिबिंबाला हर्ष असा

दि.१६/०६/२०२४
सकाळी ०९.४३ वा.

(३६)
कशाला अशी तू

कशाला अशी तू
नजर टाकते ना
तुझ्या रूपगोडीने
मन माखते ना

मुखश्री तुझी मजसी
का मोहवी ती
तू म्हणजे सुखाची
कल्पना मज हवी ती

केसात तू माळली जी
फुले ती
सुखावून हृदयकलिका ही
खुले की

तुझ्या ओष्ठरागात
अनुराग झळके
तुझ्या बंद जिवनीत
होकार फळके

कधीही ना संपेल
गारूड तुझे गे
मला उधळवीते
मन वारूड तुझे हे

दि.१७/०६/२०२४
सकाळी ०६.२९ वा.

(३७)
प्राजक्त बकुळी अबोलीच व्हावी

असे कोणते गाव माझे म्हणावे
इथे सारे क्षणभर जगाया मिळावे
जरी वाटे सारे हे माझेच आहे
मला ही हळुच ते सहज आकळावे

तरीही पुन्हा मी इथे ओघळावी
प्राजक्त बकुळी अबोलीच व्हावी
जे मूळ सारे मी सोडून देता
सुरभी नवी देत नवेलीच व्हावी

इथे सृष्टी सारी नव्यानेच खुलते
कळी कोंब पाने ही वेलीही डुलते
मग मी अशी का उदासी पहावी
माझ्यावरी मी नव्यानेच भुलते

सकाळी नवी एक आशा पहावी
पुन्हा सांजेला केशराने नहावी
क्षणाला क्षणाची स्मृती देखणी ही
जन्मांतरी ही गहनशी रहावी

इथे आत माझ्या कुणी राहते का
मनाने मनाला हळूच वाहते का
तलम भावना त्या जपुनी कोंदणात
पुन्हा मीच वेडी नवी जन्मते का

दि.१८/०६/२०२४
सकाळी ०६.५७ वा.

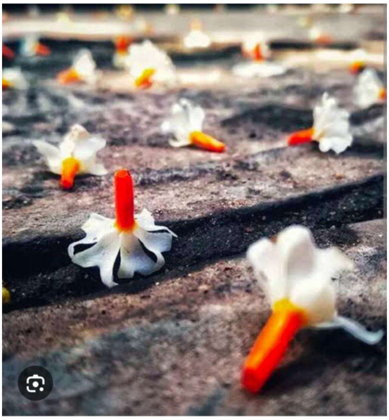

(३८)
किती जगावे कैसे

सडा सांडला प्राजक्ताचा
हळव्या प्रभातवेळी
गंधकोश उघडले कोवळे
नाजुक केशरखेळी

इतकी अलगद कशी कोसळती
शब्द न ओठी येती
मूकपणे का बोलत जाती
स्मृती गाठीशी घेती

जेथून येती जन्माला मग
त्या पदतळी नमताना
जीवन करुनी अर्पित जाती
सुखे खुशी गमताना

काय मनी ते असेल त्यांच्या
किती जगावे कैसे
गंधासाठी जग वेडावून
आस उरावी तैसे

जगणे फुलणे गळणे उमलणे
वेचणे ओघळताना
तसेच हासू वाटून द्यावे
आसू नयनी गळताना

दि.१९/०६/२०२४
सकाळी ०७.३४ वा.

(३९)
म्हायेरातला प्राजक्त

म्हायेराच्या अंगणात
पारिजातकाचा सडा
गंध भरला आठवे
ओल्या मायेचा तो घडा

व्हता पहाट उजळं
एक किरण सुगंधी
प्राजक्ताच्या परिमळी
मना आजही ती धुंदी

सारं गाव वेचायचं
म्हायेरातला प्राजक्त
आता घर ते उठलं
आठवणीत प्राजक्त

एकटी म्या बसते ना
गाली हसत राहतो
डोकावून मधी मधी
मला हळूच पाहतो

त्याच्या आठवात क्षण
ओघळून रोज जाती
आत काळीज भरतं
आसवांची फुलं होती

दि.२०/०६/२०२४
सकाळी ०६.५८ वा.

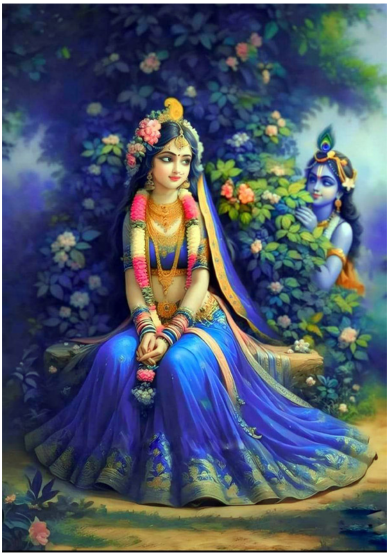

(४०)
अनुनय भावविभोर

भरून आल्या आभाळाच्या
मनात दडले काय
कुठे ती लपते दुधात साऱ्या
मधुर मधुरशी साय

लपवून जगतापासून कितीशी
गुपिते उरात खोल
कसे कोणते येतील ऋतू जे
करतील हृदया मोल

सरकून उरकून फिरकून जाती
क्षण कितीसे अगणित
कुणी कुणाचे गतजन्मीचे
होत जाय संचित

बांध टाकल्या काळजातल्या
नदीस भरते पूर
जवळ वाटतो गाव प्रियाचा
होता आजवर दूर

कोसळतील त्या धारा आपसुक
वर्षा हर्षाची
कळतील गीते सुरात नटली
अनुपम स्पर्शाची

ती प्रीती हो अनुप्रीती मग
अनुनय भावविभोर
किती जन्माची वाट पाहतो
चांदणीसाठी चकोर

दि.२१/०६/२०२४
सकाळी ०६.०७ वा.

(४१)
उघडीप नको आता

भरलेल्या आभाळाची
उघडीप नको आता
बरसू दे मोकळे ते
भरलेला सरी भाता

टपटप सरसर
कोसळती धारा गारा
आता निवेल युगाचा
आत पोळलेला वारा

जखमांची मोजदाद
कुणी कधी केली नाही
बोचलेले तनमनी
खोलवर व्रण काही

त्याला मिळू दे गारवा
मेघ शीतल तू हो ना
तुझ्या प्रीत वर्षावी
मन घेतंय मागोवा

होत श्रावणाची धार
भादवाचा पूर यावा
विरहाचा पक्षी आता
उडुनिया दूर जावा

दि.२२/०६/२०२४
रात्री ०९.४८ वा.

(४२)
अंग श्रीरंगाचे व्हावे

गुलाबाच्या पाकळीला
गंध गुलाबीच आला
रंग सुगंध आकार
कोणी ठरवून दिला

कोंब कळीचा डोकवे
फांदीवर पानातून
झाड हळूच सुखावे
त्याच्यामुळे की आतून

कळी कळीदार होते
रेशमाचे अंग ल्येत
आवरणा भेदताना
रूप नवे नवे घेत

आत बांधली पाकळी
उमलते अशी काही
तिच्या मनातील सारे
जणु फुलातुन पाही

आता हासऱ्या फुलाला
कोणी छंद मोहवावे
नाविन्याची प्रीत लाभे
अंग श्रीरंगाचे व्हावे

दि.२३/०६/२०२४
सकाळी ०७.२३ वा.

(४३)
हे थेंबांचे मोती सुंदर

हे थेंबांचे मोती सुंदर
टपटप ओघळले
स्वर्गामधले नितळ हे मौक्तिक
जळ होऊन घळले

छळल्या होत्या उन्हे पानुल्या
झाडांच्या कवळ्या
सुकल्या होत्या रुसल्या होत्या
फुलण्याआधी कळ्या

जलधारांची सरगम छेडत
सूर मल्हार होई
हरकती मुरक्या घेत ही वर्षा
गाणे पावशी गाई

स्पर्श गारवे रंग ते हिरवे
थेंब किती बरवे
ओघळताना अन् घळताना
गळणे किती भरवे

फिरते फिरते चक्र नभातून
घन गंभीर आवाज
वर्षामधुनी चारमास ही
धरा सजवते साज

दि.२४/०६/२०२४
सकाळी ०७.०९ वा.

(४४)
स्वप्नांची फुलपाखरे येती

कुठली पुण्ये कशी फळावी
ओंजळीत सुख येताना
नकळत घडते काही ऐसे
कवेत चांदणे घेताना

आकाशातील चंद्र तारका
लुकलूकताना हसतात
फुले सानुली आपसूक हळवी
गंधकोशी मग बसतात

स्वप्नांची फुलपाखरे येती
भावमधुलिका भरण्याला
पहाटवेळी गुंजन खेळी
मनी मोहना स्मरण्याला

आकाशाचे रंग हजारो
पसरून जाती अवकाशी
आणि निशेला जाग रोजची
नक्षत्रांच्या बाहुशी

श्वास मोकळे भरता येतील
दिशा खुल्या दश स्फुरताना
कधी कुणाच्या आठवातुनी
जन्मोजन्मी उरताना

दि.२५/०६/२०२४
सकाळी ०७.५८ वा.

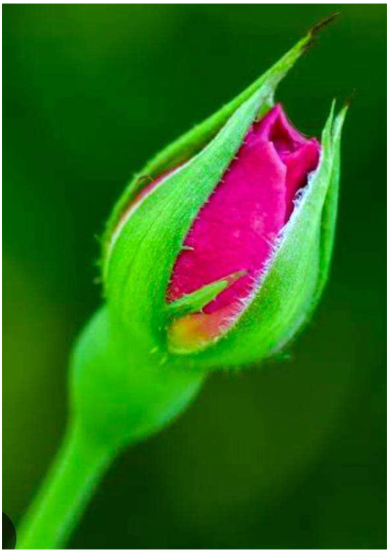

(४५)
मातीतून विलसावी

स्पर्श वल्लरी भाव सुंदरी
कलिका मनोहारी
पुष्प उमलण्या आधी प्रकटे
निर्मिती ही न्यारी

हृदयमंजिरी पराग कणेरी
जन्म जिथे लपला
सुगंध कोठे इथे तिथे ना
अंगांगी छपला

एकावरती एक परती बघ
कोमलता लपटे
हळव्या सुकोमल भावरचनेचे
पांग असे ते फिटे

रंग कोणते अंग कोणते
संग कोण आहे
श्रीरंगाच्या अंतःकरणी
दंग कोण पाहे

कलिका आजची नांदी फुलाची
मुकुलिता हसावी
देठापासून सुरभी कोश घे
मातीतून विलसावी

दि.२६/०६/२०२४
सकाळी ०७.५५ वा.

(४६)
सुखाचा किनारा

तुझा हात हाती
चांदण्यात राती
वाट ही नशीली
जळी चांद वाती

इथे पेटलेल्या
विरहास शमवी
तुझे रूप चंद्रम्याच्या
तेजास नमवी

हरित भान स्वप्नील
मनी हुळहुळे जे
स्पर्शातुनी नवखे
प्रेम का खुले हे

प्रिये सांग कोणास
लाभे हा सहारा
जवळी असता तू गे
सुखाचा किनारा

नको शब्द केवळ
भाव हे पुरावे
चांदव्यानेही नको ग
अंबरी झुरावे

मिळो ज्याचे त्याला
मनाचे निवारे
फिरो मानसी वर
सुगंधी फवारे

दि.२७/०६/२०२४
रात्री ०७.३५ वा.

(४७)
सुगंध दरवळ श्वासाचा

जलधारांच्या अमृतथेंबातुन
ओघळून ये राणी
स्पर्श गारवे मना हवे जे
कोमलांगी तू दे राणी

आज मला जे पुन्हा खुणावे
मीलन मधुतम होताना
गतजन्मीच्या पुण्याईने
फळास ऐसे येताना

शब्द तुझा जो माधुर्याचा
मधुकण भरती तुझ्या मनी
भाव गोडवा झळकत राही
नजरेतून तव प्रीतकणी

का लज्जेचा पडदा धरीशी
अंग चोरीशी मिठीतुनी
मिटल्या लोचनी स्वप्न रंगविशी
धीर धरावा किती कुणी

ओलेत्या अंगास शहारा
सुगंध दरवळ श्वासाचा
देती पापण्या खडा पहारा
सत्य क्षण की भासाचा

बरस बरसू दे वर्षावातून
मेघ दाटल्या हृदयासी
बाहुंमध्ये ऋतू सांभाळीन
अधरामृत दे सदयासी

दि.२८/०६/२०२४
सकाळी ०७.३४ वा.

(४८)
अनुरागासी नवे खुमार

तृषार्त धरणीवरती बरसल्या
पाऊसधारा जल्लोषे
कणकण गेला ओलावून हा
अंगोपांगी जल कोशे

थेंब पाणेरी टवटव टपटप
जीवन देती सुकलेल्यां
चैतन्याचे ओघ वाहती
सुख बरसाती मुकलेल्यां

सळसळ सळसळ वाहे धबधबा
झरे नदी होऊन जाती
कीट पतंग नि खग मानुषही
आनंदे जलसुर गाती

अशात हाती हात असावा
प्रियवर कोणी साथीला
दुःख भोगल्या ग्रीष्मालाही
कोंब फुटू दे सुख पातीला

स्वर्ग धरेचे मीलन होता
अंकुर येतील नवजन्मा
पुन्हा नव्याने पल्लव फुटतील
डोलू लागतील नव्या खुणा

चक्र ऋतूंचे फिरते ऐसे
क्षणात शमतील दुःख धुमार
खळी खुलावी कळी उमलावी
अनुरागासी नवे खुमार

दि.२८/०६/२०२४
सकाळी ०९.५२ वा.

(४९)
हीच दे देवा सखी साजणी

कलत्या उन्हात गडे साजणी
तुझा आधार मज लाभू दे
चढत्या काळी साथ दिली तू
गंध मायेचा वाढू दे

थरथरणाऱ्या हातालाही
कंप का सुटतो कळंच ना
निर्बल झाला तुझा ग साथी
आता त्याला काही वळंच ना

वळवून घेतीयास आज बी मला
शब्द तुझा ना कधी दुखरा
क्षणाक्षणाला घट्ट नाते तू
केले म्हणूनच म्या ना उपरा

उभा म्हणूनच आहे सांगतो
पाहून सोबती कारभारणी
धडकत राहतं काळीज येडं
वाटतंय जगणं सत्कारणी

तू मागितलं साता जल्माचं
आपलं नातं देवासनी
म्या बी मागतो जल्मोजल्मी
हीच दे देवा सखी साजणी

दि.२९/०६/२०२४
सकाळी ०७.४४ वा.

(५०)
क्षण ऐसे वेचावे इथले

क्षण ऐसे वेचावे इथले
ओंजळीत जगण्याचे जणु
जे गेले ते पुन्हा न येणे
बरसून गेलेले ते घनु

शब्द आजचा विरतो न उरतो
पुन्हा वैखरी वरचेवरी
बांधून ठेवावे या नात्या
कसे कुणी नि कितीतरी

वय जे वाढते बाल न होणे
पुन्हा पुन्हा पुढे सरकत जाणे
वळण मागचे मागेच राहते
नवीन वळावे नवेच ठाणे

पुन्हा नव्याने सूर्य उगवतो
नव्या प्रभाती नव गाणे
क्षणाक्षणाला नव्या क्षणाने
नवीन होऊन झणी जाणे

आता वाटते उद्या कोणता
काल कोणता गेला उडुनी
क्षण आत्ताचा क्षणात संपेल
काही क्षणांची आठवण घडुनी

दि.३०/०६/२०२४
रात्री ०७.३८ वा.

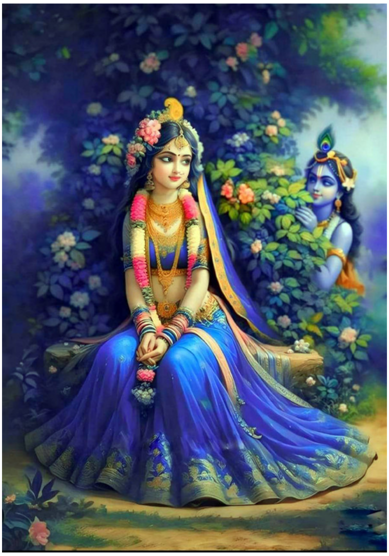

(५१)
युगात तू तू क्षणामधे

किती तुझी मी वाट पाहते
श्याम मोहना मनभावना
छळशील किती रे ये सामोरी
लपून छपून ना छेड मना

तुझ्या वेणूचे रंग सात हे
सूर सातही ऐकावे
तुझा हात मज हाती असावा
वृंदावनी राधा ठावे

वैजयंतीची माळ गळ्यातील
मुकुटातील मयूराचे पिस
मना लागला नाद सावळा
कळे सांज उलटली ये दिस

आजही तिथल्या झाडाखाली
देख कन्हैय्या राधेला
यमुनेच्या त्या तीरावरती
सांज रेंगाळे काठेला

आता कोणते सूर तू छेडून
देशी मोहना मनामधे
तूच मनी तू देहकणी
युगात तू तू क्षणामधे

दि.०१/०७/२०२४
सकाळी ०६.१६ वा.

(५२)
जीव तगवुनी जा

तिन्ही सांजेला येते आठवण
दूर प्रिया राहिला
त्याच्यावरती कधीच मी हा
जीव वेडा वाहिला

पाहते तरी दिसते वेगळे
चित्र दोघातले
सखोल गहन हे तरंग उठती
स्मृती डोहातले

नजर कुठे ती शून्यामध्ये
विश्व आठवांचे
जग दोघांचे असे वेगळे
क्षण किती साठवांचे

दिवस कसातरी ढकलून देता
रात भेडसावते
सांज दोन्हीच्या मध्ये अडसर
मजसी खडसावते

दीर्घ प्रतीक्षा किती त्रासाची
उंबऱ्यात राहणे
येईल राजस अवचित म्हणुनी
किती वाट पाहणे

ये ना आता नको सतावू
जीव तगवुनी जा
एक भेटीची पुन्हा नवी ही
आशा जगवुनी जा

दि.०२/०७/२०२४
सकाळी ०९.३५ वा.

(५३)
स्मृती राजसाच्या

वळून पाहते मी
तुला वळणावरती
ती वाट आता
पुन्हा एकटी रे

जिथुन दूर गेलास
तेथेच मीही
उगा मूक राहे
सवे सांज तीही

का शब्द माझे
जणू गोठलेले
का बंद ओठी
निरोप साठलेले

न कळती दिशा
मजसी वेडावतात
जिथे पाहू तेथे तू
स्वर धावतात

स्मृती राजसाच्या
कशा रे मिटाव्या
हृदय मंदिरी त्या
पुन्हा उमटाव्या

दि.०३/०७/२०२४
सकाळी ०८.४९ वा.

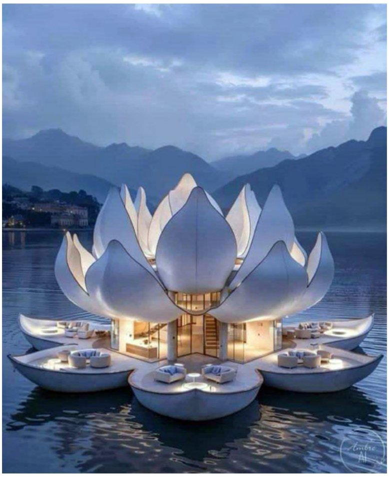

(५४)
जाण मानवा सद्बोधा

मिटलेल्या नयनामध्ये
भावकमल उमलून येते
पंक भोवती निराशेचा तरी
कमलिनी हासत खुलून येते

नित चरणाशी आव्हानांना
पेलून घेणे तिला खरे
त्यातून कोंबा जगवत नेते
कुमुदिनी प्रमोदिनी तीच खरे

मृणाल असतील विचारांचे तर
दल उमलून ते येतील ना
विकास घडता आयुष्याचा
आत्मकमलदळ गातील ना

आकाशाशी जडते नाते
सूर्य देखता कुणी उमले
कुणी निशेला चंद्र साक्षीने
बंद कोश ते करते खुले

असेच रहावे जरी प्रतिकुलता
भेदत जावे अवरोधा
येईल हाती अनुकूलता
जाण मानवा सद्बोधा

दि.०४/०७/२०२४
सकाळी ०९.३२ वा.

(५५)
पडदे गुणी रहावे

किती गुड्यांचे पडदे मनाशी
किती रंग झुळझुळे
एक उडे तो दुसरा ओढे
वाऱ्याशी सुळसुळे

बदलत राहती पडद्यामधले
चित्र सदा का असे
आता भासते हे माझे अन
क्षणात परके कसे

लावून घ्यावे हौस हौशीने
पुन्हा पुन्हा पडद्यांना
का सारावे दूर दूर ते
कडेस बघ भिंतींना

उघडून द्याव्या खिडक्या साऱ्या
पडद्यातून झाकल्या
झुळुका हवेच्या श्वासासंगे
ताज्या ताज्या कळ्या

सहज उघडता यावे पडदे
सहज सारता यावे
भावभावनांच्या ह्या कोंदणी
पडदे गुणी रहावे

दि.०६/०७/२०२४
सायं. ०६.०४ वा.

(५६)
एक दवाचे झाड

अंगणी माझ्या उमलून आले
एक दवाचे झाड
गार गारवे मोती हसती
मिश्किल थोडे द्वाड

कुणी सान तर कुणी टपोरे
अमृत जल बिंदु
हाती येतील खेळवता मग
समाधान सिंधु

नजरेमध्ये घर करतील ते
स्वप्न साकारताना
रूप जळाचे किती गोडुले
दवास आकारताना

कधी वाटते इवले इवले
रत्न दवाचे झाले
तेज चकाकी अंगोपांगी
मन हे हरखून गेले

हाती यावी दवबिंदूंची
माळ अशी देखणी
किती गोडवा निसर्गात हा
करू त्याची राखणी

दि.०५/०७/२०२४
रात्री ११.३४ वा.

(५७)
गुलाब उपवन गुलाबी मळे

गुलाब उपवन गुलाबी मळे
गुलाब फुलले हासत सगळे
चंद्र गुलाबी चांदणेही ते
गुलाबीच भवतालचे खळे

गुलाब रांगांमध्ये गुलाबी
हवा गुलाबी वाहत राही
गुलाबदल ते उमलून येता
गुलाब खुलले गुलशन काही

गंध गुलाबी अत्तरदानी
स्पर्श गुलाबी मंतरलेले
गुलाब येथे गुलाब तेथे
भाग्य गुलाबी अंथरलेले

काट्यांवरती डुलती गुलाब
दुःख सोस बोलती गुलाब
सुख जे हवे ते मिळे कधी
मातीत रुतून घे वदे गुलाब

मनास येई रंग गुलाबी
क्षणाक्षणाला संग गुलाबी
राधा मोहन छंद गुलाबी
प्रेम बहर स्वच्छंद गुलाबी

दि.०७/०७/२०२४
रात्री ०७.१९ वा.

(५८)
बरस बरस हे बरस नभा

बरस बरस हे बरस नभा
आषाढाचा मास उभा
आस आगळी धरतीला
भिजव प्रेमाने भुईगाभा

सळसळत्या झाडांवर बैस
पानोपानी दवास पैस
कळ्या फुलांच्या खळ्या होऊनी
हास पावसा तू ऐसपैस

तुझ्या प्रेमाचा गंध हुंगु दे
अन मातीचा सुगंध घे
गगन धरेच्या मीलनास या
मल्हाराचे तू छंद दे

सूर ओलिते ओल्या ओळी
ओले नाद हे ओल्या गायळी
शहारलेल्या सृष्टीमध्ये
उमलून येईल हृदय पाकळी

झरझर झरझर पाऊस झरता
कुठे सखी मज मनात स्फुरता
पाऊस संपे प्रीत तजेली
खुणा माधुरी जीवनी उरता

दि.०८/०७/२०२४
सायं. ०६.४८ वा.

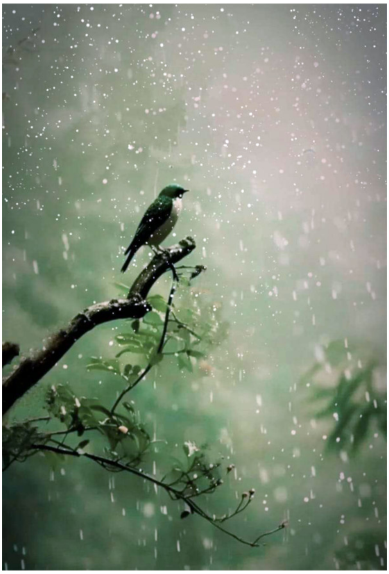

(५९)
जीव पावसातून गोळा

थेंबाच्या पडद्यामधले
गूज पावसाचे ऐकू
चिंब चिंब भिजताना जरा
निवांत सरी मध्ये टेकू

धूसर धूसर दिसेल सारे
तरीही पाणी स्पष्ट किती
स्पर्श हवासा मना दिलासा
जीवनाची संपेल भीती

एकच गाणे सुरेल त्याचे
टपटप सरसर सरीतुनी
अंगावरती थेंब पडावे
खळखळ झरणे दरीतुनी

कोठून येती पाऊस धारा
रिमझिम स्वर्गातून जशा
मरगळ फिटते आशा वाटते
चैतन्याची नवभाषा

केवळ पाऊस केवळ आपण
निव्वळ स्मृतीमय हिंदोळा
भिजल्या धारणीवरती भिजला
जीव पावसातून गोळा

दि.०९/०७/२०२४
सकाळी ०८.४३ वा.

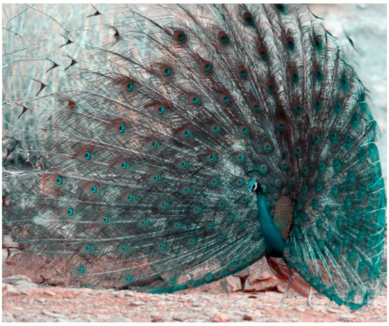

(६०)
प्रिया मनाचा पिसारा

सरसर धारा पाऊस गारा
अंगास ये शहारा
नाचत राही आतून फुलला
प्रिया मनाचा पिसारा

अवखळ किती प्रिया रे
ही पावसाची खोडी
तुज भेटीची तो लावे
माझ्या मनास गोडी

जळ ओघळून जाता
देते किती दिलासे
मागू कसे तुझ्याशी
गुज भेटीचे खुलासे

संपेल का दुरावा
आता न राहवे रे
जावे मिटून कोशी
ना विरह साहवे रे

म्हणतात पावसाचा
लाभे जिवा सहारा
हातात हात येता
लाभे मना किनारा

दि.१०/०७/२०२४
रात्री ०९.२५ वा.

(६१)
गोड पाखरू की अप्सरा

चल ना काडी काडी जमवून
बांधू आपुल्या माडीला
सखे साजणी सोबत असशील
प्रीत घरत्याच्या जोडीला

येईल पाऊस किती बरसावा
घरात आपल्या राहू ग
आणीन दाणे चोचीतून मी
चित्र गोड ते पाहू ग

स्वप्न घराचे तुझे नी माझे
चल लवकर ग पूर्ण करू
ऋतू कोणता जरीही आला
मिळुनी त्याला कवेत धरू

तुझ्यासवे मी जगतो जगणे
आनंदाने भराभरा
क्षणभर थांबू इथे विसावू
तुला पाहू दे प्रिये जरा

बघ राणी मज नजरेतून तू
गोड पाखरू की अप्सरा
अनुनय करतो तुझा सारखा
तुझाच मी प्रियवर ग खरा

दि.११/०७/२०२४
सकाळी ०८.४४ वा.

(६२)
पाऊस म्हणजे काय

भिजून हासल्या कळ्या फुलांना
पाऊस म्हणजे काय
हळूच पुसावे जरा विसावे
समजून घ्यावे उपाय

दलादळातून उत्साहाचे
फुटतील नवे खुमार
दवबिंदूंच्या अवखळ खोड्या
नवेच त्यांचे धुमार

धारा थोड्या तारसुरांनी
तालातून वाहतील
तशाच लज्जा गालावरची
भ्रमर कुसुम पाहतील

नव संदेशा नव्या त्या दिशा
अलगद स्वीकारून
डोलून जाईल फांदी हळवी
भावतुरे लेऊन

कधीतरी मग विश्रांती तो
पाऊस घेताना
स्मृती ओलसर आणिक गंधित
मातीस देताना

आठवून आषाढ नि श्रावण
संवत्सर जावा
पाऊस माझ्या काळजात हा
खोलवरी रहावा

दि.१२/०७/२०२४
सकाळी ०९.०१ वा.

(६३)
कृतज्ञ चरणी राहू

खडकालाही फुटती पाझर
पायतळी रोपटे
बीजामध्ये दडले काय ते
रंग रूप गोमटे

वर्षा होते चार मास परि
जीवन चाले निरंतर
काय व्यवस्था कोण निर्मितो
कृती त्याची अपरंपर

भूमातेच्या उदरी दडते
बीज गुप्त राहुनी
भाग्य फळावे तसे अंकुरते
कोंब ये डोकावुनी

निर्मळ जल तो देतो बरसून
कृपा त्याची ती जाणू
सतत प्रयासे त्या चरणावर
मनास नमवून आणू

चिंतन त्याचे सतत करावे
फुले उमलता पाहू
कुणा जमेल का किमया त्यासम
कृतज्ञ नेहमी राहू

ईश्वरा, कृतज्ञ चरणी राहू
तुझिया कृतज्ञ चरणी राहू

दि.१३/०७/२०२४
सकाळी ०९.३३ वा.

(६४)
फुलास प्रीती देती

तू दिलेला सोनचाफा की
प्रीत बोलकी वाटे
प्रियेस देशी गंध सुगंधी
रीत नव्याने दाटे

तिने मांडियली सुबक रांगोळी
प्रेम तियेचे ओतून
कुसुम मनाची असती प्रतीके
प्रेम झरे स्वर्गातून

ईश्वरी संकेतांची मीलने
वसुंधरेवर घडती
अंबर धरणी प्रीत फुलूनी
सडे फुलांचे पडती

कुणी रसिक ते येती आणिक
पुष्प वेचुनी घेती
भाव मनातील आरोपून त्या
फुलास प्रीती देती

या काळजाची त्या काळजातून
तार छेडली जाते
हळूच कोकिळगाण सुरातील
कुठूनसे ऐकू येते

दि.१४/०७/२०२४
सकाळी ०६.४१ वा.

(६५)
आई म्हणजे तत्त्व चिरंतन

ही मायेची छत्रछाया जी
माय शिरावर धरते
जगात सांगा कोण आईसम
स्नेह लेकरा करते

येतील कितीही विपदा भयंकर
देह शस्त्र होतो ना
तिच्या मनातील आशीर्वचनही
अस्त्र बाण होतो ना

तिच्या चिंतनी वात्सल्याची
ओढ सदा जाणवे
आणिक स्पर्शातून तिचा तो
स्वर्ग जणु मानवे

श्वासासंगे लेकरु चिंता
काळजात चालते
जन्मभरी ती निज संततीस्तव
हळूच आसू ढाळते

सुख मागावे केवळ आईने
पिलांसाठी निरंतर
पशु पक्षीण की मानव माय ती
भाव तिचे अजरामर

आई म्हणजे तत्त्व चिरंतन
ईश रूप गोडवा
आई म्हणजे जन्मांतरीचा
बंध निखळ जोडवा

दि.१५/०७/२०२४
रात्री ०९.३६ वा.

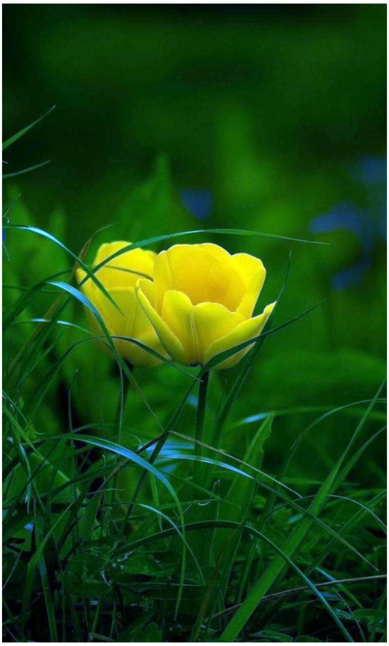

(६६)
नव्या कळीचे नवेनवेपण

काळी माती हिरवी फांदी
कळी कोणती न ठाऊक
उमलून येईल कळेल तेव्हाच
रंग रूप तिचे भावुक

म्हणून फुलविणे जरुरी असते
तसे पोसणे माहीत
असू द्यावी की जाण तयाची
खुणा शोधणे काहीत

काय हवे ते पुरवीत जाता
जीव आकार घेई
पोषक वातावरणामधुनी
असणं साकार होई

श्वास जरा मोकळा तो द्यावा
जरा मोकळ्या वाटा
आपुलकीचा गंध मिळावा
काय करे मग काटा

अंगा अंगावरती ऋतूंची
शाल मऊ पांघरता
आले वादळ तरीही न राही
पाकळीही गांगरता

रोज नव्याने नव्या सकाळी
नवेच होऊन जाणे
नव्या कळीचे नवेनवेपण
सदा नवेले रहाणे

दि.१६/०७/२०२४
रात्री ११.५४ वा.

(६७)
तुझा वारकरी

विठुराया, मी रे आहे तुझा वारकरी
जन्मोजन्मीचाच आहे पाप भारकरी
तुझे चरणी ती वाहे पुण्यभागा नित
भवसागरातुनी कृपेने पार करी

घडो उपवास तुझा सहवास
भक्तीच्या गाभारी कृपाळू सुवास
माय बाप तूच तूच राखणारा
होऊ दे प्रवास अनायास

काम क्रोध लोभ जाळती जीवास
कसे सुटू आता तमाचा आवास
विठ्ठल विठ्ठल जपताच काय
जादूगरी होते मनी तुझा अधिवास

खाय खाय संपे वसे संयम कणात
तुझ्या पायी आलो पायी माऊली क्षणात
डोळाभरी रूप परि सावळे साठवू
आता नको काही म्हणे मन हे मनात

झुळझुळ झरा भक्ती येरझरा बंद
तुझ्या रूप स्वरूपाचा जडो जिवा छंद
आता काय राहिले ह्या निरस जगात
तूच विश्व कणकण महान ब्रह्मांड

दि १७/०७/२०२४
सकाळी ०८.३९ वा.
आषाढी एकादशी

(६८)
अभंगवाणी

आतुरल्या डोळा, तेजाचा हव्यास ।
नव्याचीच आस, जीव म्हणे ।।

नको नको देवा, तमाचा संसार ।
व्यर्थ नि असार, प्रयत्नांते ।।

कशाचे गाठोडे, गतजन्म सांगे ।
पंचप्राण टांगे, दावणीला ।।

फुकाचा पसारा, पुण्याचा घसारा ।
शोभेचा तो कारा, चुकविशी तूच ।।

हाक मी मारिते, दुरिता भरीते ।
कृपेच्या सरिते, न्हाऊ घाली ।।

धन्य त्या पावले, चरणी धावले ।
विठाई लावले, पैलतीरी ।।

दि.१८/०७/२०२४
सकाळी ०९.४२ वा.

(६९)
पाऊस गुडूप व्हावा

धो धो धो धो कोसळताना
भेट कुनाची घेतो
किती युगांचा विरह साहुनी
मीलनास तू येतो

आवर आवेगास पावसा
तुडुंब भरल्या सरिता
बरसून जाशील धुंदीमध्ये
तुझ्या प्रियेच्या करिता

भरून येईल आभाळाचा
ऊर तुझा दाटला
बरसण्यातल्या आनंदाने
चरम भाव गाठला

साक्षी होऊन सृष्टी सारी
शहारली अंगाने
नवे उमलणे नवेच फुलणे
नव्या नवेल्या रंगाने

घेत विसावा देई दिलासा
किंचित विराम घ्यावा
पुन्हा प्रियेच्या बाहुंमध्ये
पाऊस गुडूप व्हावा

दि.१९/०७/२०२४
सकाळी ०८.३२ वा.

(७०)
शब्देविण सांगितले

बोल सख्या तू ऐकत राहीन
शब्द तुझे झेलता
किती दिसांचा अबोल होता
पारिजात बोलका

सुगंध येईल तुझ्या मनातून
प्रीत माझी दरवळता
शब्द जरी मी ना बोलले तरी
मूकभाव तुज कळता

किती सांगणे तुला जे आहे
कानी पंचप्राण
कशास घेतो पुन्हा पुन्हा मग
वदवून सारखी आण

जे जे सुंदर आणि अलौकिक
घडवून देईन आज
शब्द तुझे ते लेऊन येतील
माझ्या मनातील साज

कळेल तुजला सखी ही तुझी
अंतरातली आहे
उघड्या नयनी अथवा मिटुनी
स्वप्नं अनोखे पाहे

बघ कळते का तुला जे आहे
शब्देविण सांगितले
देईन सौख्य जे कधीही प्रिया
तू न मनी मागितले

दि.२१/०७/२०२४
रात्री ११.२२ वा.

लेखिकेचा परिचय

- **डॉ. मंजूषा पंढरीनाथ कुलकर्णी,**

  पीएच. डी. (संस्कृत), नेट (संस्कृत), सेट (शिक्षणशास्त्र), एम.ए. (संस्कृत), एम.एड., राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ (महाराष्ट्र शासन, भारत) (सहाय्यक प्राध्यापक – संस्कृत)

  २३१ समर्थ अलंकार, सदनिका क्र. २, कवितांच्या बागेसमोर, विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराजवळ, ज्योतीनगर, छ. संभाजीनगर – ४०० ००५

  ई–मेल : dr.manjushak@gmail.com

  मोबाइल : + ९१ ९८२२८ ३९४९१ । व्हाट्सएप; +९१ ९०८२१ ६१५२४

सध्या :

- **प्रशासकीय अधिकारी, मुख्यमंत्री कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई (महाराष्ट्र)** येथे राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ म्हणून कार्यरत.
- महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामध्ये राज्यात सर्वप्रथम स्थान अधिगत आणि राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ शासनसेवेमध्ये २२ वर्षांपासून कार्यरत.
- **संस्कृत सल्लागार मंडळाची सदस्य, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली. (https://sahitya-akademi.gov.in)**
- व्यापकदृष्ट्या मान्यताप्राप्त संस्कृत भाषातज्ज्ञ, **साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२० प्राप्त,** उच्च शिक्षणातील शैक्षणिक विचारवंत, उच्च प्रशंसित कवयित्री, लेखिका, संशोधक आणि वक्ता.
- तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी लिखित ''वैदिक साहित्याचा इतिहास'' (२६० पृष्ठे) या **मराठी पुस्तकाचा (साहित्य अकादमी पुरस्कृत) संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्याचा विशेष प्रतिष्ठेचा प्रकल्प** साहित्य अकादमीने प्रदान केला होता, जो पूर्णत्वाला जाऊन साहित्य अकादमीद्वारे अनुवाद प्रकाशित.
- आचार्य बाळाराव **सावरकर लिखित स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांच्या चरित्राच्या (अंदाजे २००० पृष्ठांच्या) ४ खंडांचा अत्यंत सन्मानाचा संस्कृत अनुवाद प्रकल्प** स्वातंत्र्यवीर सावरकर राष्ट्रीय स्मारक, मुंबई यांनी स्वाधीन केला आहे. त्यापैकी प्रथम खंडाचा अनुवाद पूर्ण झालेला असून प्रकाशनाच्या मार्गावर.

- गेल्या २५ वर्षांपासून, भाषा, साहित्य, संस्कृती, कला, नाटक, शिक्षण आणि भाषेशी संबंधित विधायक कार्याचा प्रसार करण्याच्या ध्येयाने प्रेरित अन् कार्यरत आहे.
- संस्कृतच्या प्राध्यापिका, वसंतराव नाईक शासकीय कला आणि सामाजिक शिक्षण संस्था, नागपूर.
- **महाराष्ट्र शासनाच्या पहिल्या पूर्णवेळ महिला भाषा संचालक आणि महाराष्ट्र राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग, महाराष्ट्र शासनमध्ये प्रशासकीय अधिकारी** ह्या पदांवर कार्यभार सांभाळला.
- पुणे विद्यापीठातून पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण केले
- तसेच पुण्यातील एसएनडीटी विद्यापीठामधून देखील बी.एड. आणि एम.एड. पूर्ण केले.
- एकाच वेळी पुणे विद्यापीठ आणि टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अव्वल येण्याचा बहुमान मिळवला.
- MPSC वर्ग-एक परीक्षेमध्ये संस्कृत या विषयामध्ये सर्वप्रथम येण्याचा बहुमान
- विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि परिसंवादांमध्ये अनेक शैक्षणिक शोधनिबंध सादर केले आणि अनेक प्रतिष्ठित पुरस्कार जिंकले.

लक्षणीय योगदान :

डॉ. मंजूषा या भाषा, कला, नाटक, संस्कृती, प्रशासन, साहित्य आणि शिक्षण या क्षेत्रांमध्ये अनेक बहुमुखी भूमिकांमध्ये योगदान देत आहेत. त्या संस्कृतमधील एक प्रसिद्ध प्राध्यापिका, एक प्रसिद्ध वक्ता, एक विचारशील प्रवचनकार, एक वाचक, एक उद्घोषक, एकल-कलाकार-नाट्यकलावंत/सादरकर्त्या, एक कवयित्री, एक संशोधक, एक लेखिका आणि अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये नैपुण्य असलेल्या विदुषी आहेत.

गेल्या काही वर्षांमध्ये डॉ. मंजूषा यांनी भाषिक संशोधन, अनुवाद, भाषा आणि कोशविकास आणि भाषा धोरणाची निर्मिती अशा अनेक महत्त्वपूर्ण क्रियाकार्यांचे नेतृत्व केले आहे. शिक्षण, साहित्य, प्रशासन आणि संस्कृती या

क्षेत्रातील त्यांच्या अद्भुत योगदानाबद्दल त्यांना अनेक पुरस्कार आणि सन्मानचिन्हांनी सन्मानित करण्यात आले आहे.

डॉ. मंजूषा यांनी मराठी कवितेच्या क्षेत्रात जागतिक स्तरावर विश्वविक्रमधारक अशी एक अनोखी ओळख निर्माण केली आहे आणि चरित्र, कविता, ललित आणि तात्त्विक तसेच वैचारिक लेखन अशा सर्व संबंधित शैलींमध्ये त्या एक उत्कृष्ट आणि प्रथितयश लेखिका म्हणून चमकत आहेत.

प्रकाशमार्गा: हे पुस्तक डॉ. प्रकाश बाबा आमटे यांच्या चरित्राचा (मराठी भाषेतील) डॉ. मंजूषा यांनी केलेला संस्कृत अनुवाद आहे ज्याला २०२० वर्षातील साहित्य अकादमीच्या अनुवाद पुरस्काराने गौरविले गेले. डॉ. आमटे यांच्या या अद्भुत जीवनप्रवासाचा संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्यात डॉ. मंजूषा यशस्वी ठरल्या आहेत.

''**साहित्यिक व्रत**'' म्हणून गेल्या ६ वर्षांपासून, डॉ. मंजूषा रोज काव्यरचना रचत आहेत आणि प्रसारित करत आहेत. त्यानिमित्ताने मराठी कवितेतील 'हाय रेंज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड' मध्ये जागतिक विक्रम केल्याबद्दल महाराष्ट्राचे माजी राज्यपाल श्री. भगतसिंग कोश्यारी जी यांच्या हस्ते डॉ. मंजूषा यांचा सत्कार झाला आहे.

प्रकाशित पुस्तके –

- डॉ. मंजूषा यांनी मराठी, संस्कृत आणि इतर भाषांमध्ये अनेक उत्तम पुस्तके लिहिली आहेत आणि त्यांचे पहिले पुस्तक 'विवाह संस्कार' २०१० या वर्षी प्रकाशित झाले. त्यानंतर डॉ. मंजूषा यांनी संस्कृतमधील इतर अनेक पुस्तके प्रकाशित केली आहेत ज्यामध्ये श्यामस्य माता, विवेकानंदस्य विचारसौंदर्यम्, वेदकालीन स्त्रीरत्नानि, स्मृतिवचनानि, स्मृतिप्रतिपादित न्याय:, विवेकरत्नानि, प्रकाशमार्गा : अशी अनेक पुस्तके संस्कृतमध्ये रचली व अनुवादित केलेली आहेत. तर 'प्राचीन भारतीय समाज', 'सूर्य शक्ती और मानव', 'कौटिलीय अर्थशास्त्र', 'स्मृतीग्रंथ – भाग १ और २' ही त्यांची हिंदी भाषेतील पाच पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत.

  त्यांच्या मराठीतील पुस्तकांमध्ये अनमोल विचार ठेवा – नचिकेता (लेखांचा संग्रह), लावण्यखणी (मराठी लावणी गाण्यांचा संग्रह), कणखरबाणा राणी

अहिल्या (अहिल्याबाई होळकर यांचे चरित्र), मृद्‌गंध (ग्रामीण मराठी भाषेतील कवितांचा संग्रह), एक पाती गवताची (ललित लेखसंग्रह), प्रीतसुधा, आरसपाणी-जीवनगाणी (मानवी जीवनावरील कवितांचा संग्रह), गोड-गोड पापा (बालकवितांचा संग्रह), सर्ग-निसर्ग, संतोष, उत्कर्ष, पूर्वा, सृष्टीगंध, युगंधरा (निसर्गावरील कविता), नाथा पंढरीनाथा, ईश भाग्येश (देवभक्तीपर), मंगेश, आंदण (प्रासंगिक), रूप-स्वरूप, श्रीरंग (राधाकृष्ण), अलवार, मधुश्री, सहा सोहळे (ऋतू), सुधांशु (चंद्र), दिव्यांतरी (सूर्य), बकुळफुले, अळुमाळु, सुरभी, कामिनी (फुलांवरील कविता), खाणाखुणा (पशु), वैष्णवी (पक्षी), नादश्रुती, श्वेता (तिच्यावरील प्रीत कविता), स्वामिनी (स्त्रीजीवन - भाग १), मृणालिनी (स्त्रीजीवन - भाग २), प्रमिला (धरती-आकाश), लाघव वेळा (सकाळ-संध्याकाळ), मनमंदिरा, तेजशलाका, उदय, मंजुभारती (जीवनपर कविता), प्रियतमा शुभांगी, नेहा, सुधीर (त्याच्यावरील प्रीत कविता), मन्मनी, इंदुमती, मंजुश्री, मानसी (ललितलेख), बोल बरवे, मनस्विनी, हृदयस्पर्शी (रसिक प्रतिक्रिया - कवीश्वर), प्रतिसाद, रसिकवरा, हृदयतरंग, अनुबंध (अन्य रसिक प्रतिक्रिया), गंधराणी (मिश्र कविता), श्रावणी (पाऊस कविता), उल्का (गझल), तेंव्हा (वेळा), नभ मोजताना (धरती-आकाश), जरा रेंगाळले (वाट), रंगतनु, कृष्णकांत (रंग), कविता माझी (सर्वोत्कृष्ट कविता), कवडसा, मृण्मयी, अबोली (मिश्र कविता) यांचा समावेश आहे.

याशिवाय विज्ञानातील संस्कृत, स्मृती धारा भाग-१ आणि भाग २, चतुरंग, शोधामृत, संस्कृत मराठी उखाणे, गौरवगाथा सूर्याची, जीवनचिंतन, भावमंजूषा, विचारकणिका, वेदकालीन स्त्रीरत्ने आणि अणुविज्ञानातील झंझावात - डॉ. अनिल काकोडकर, प्राचीन भारतीय समाज. ही पुस्तके देखील प्रकाशित आहेत. त्यांचे मराठीमध्ये 'मंजु मंजिरी' आणि 'सर्ग निसर्ग' नावाने ऑडिओ कवितासंग्रहही प्रकाशित झालेले आहेत.

प्रकाशनाच्या वाटेवरील पुस्तके -

(मिश्र कविता) - अनावर मना, मल्मली, अक्षरा, अनुरंग, नवीनवेली, मन ओथंबून गेले, उमलवाट, दरवळ तुझे नि माझे, लोभसवाणी, (मन) मनमनुल्या, वेध मनाचा, शब्द पाखरा, मन मोहरून माझे, (अध्यात्म) -

निरव नमन, (जीवनपर) – क्षणांचं देण, आयुष्याचं गाव, (फुल) – फुललेलं मौन, (निसर्ग) – सुख सुखाचं, पानापानातली कथा, (प्रीत त्याची तिच्यासाठी) – स्पंदन रेषा, (सुख–दुःख) – सुखाचा किनारा, (नानी) – थांब जरा तू, (गंध–सुगंध) – दूर त्या तिथे, आनंद गंधपाणी, (स्त्री जीवन) उडण्या हे आभाळ, संस्कृत बालगीत संग्रह – बालमोदिनी, सुधा मूर्ती यांच्या 'तीन हजार टाके' या मराठी पुस्तकाचा संस्कृत अनुवाद – त्रिसहस्रसीवनम्, सुधीर शास्त्री यांचा मराठी काव्य संग्रह 'मनुष्य' या पुस्तकाचा संस्कृत अनुवाद – मनुषः, शब्द तुझ्या नावाचे, घडते नवेच काही.

मिळालेले पुरस्कार :

पुरस्काराचे नाव आणि वर्ष –

- कोकण मराठी साहित्य परिषदेचा अत्यंत मानाचा २०२२–२३ चा ललित गद्य विभागातील द्वितीय क्रमांकाचा सौ. लक्ष्मीबाई व राजाभाऊ गवांदे पुरस्कार 'एक पाती गवताची' या ललितलेखसंग्रहास प्राप्त झाला आहे.
- शिक्षाश्री सन्मान – २०२४
- स्व. वा.ना. उत्पात स्मृती पुरस्कार – २०२३
- परळी भूषण पुरस्कार २०२३
- मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय २०२३ पुरस्कार (गौरव गाथा सूर्याची साठी)
- संस्कृत भाषा सभा नाशिक, महाराष्ट्र तर्फे डॉ. व्ही. एम. गोगटे स्मृती पुरस्कार २०२३
- अखिल ब्राह्मण मध्यवर्ती संस्था, नाशिक २०२२ तर्फे सन्मान आणि सत्कार
- अखिल देशस्थ ऋग्वेदी ब्राह्मण मध्यवर्ती मंडळ, वडोदरा तर्फे ''साहित्य रत्न'' पुरस्कार २०२२
- सरस्वतीदेवी विद्या विकास ट्रस्ट पुरस्कार २०२२
- प्रेमचंद सन्मान २०२२
- अणुविज्ञानातील झंझावात : डॉ. अनिल काकोडकर – ३ राज्यस्तरीय पुरस्कार प्राप्त
- महात्मा फुले राज्यस्तरीय बाल–साहित्य पुरस्कार (महाराष्ट्र साहित्य प्रतिष्ठान) २०२१

- राज्यस्तरीय संत नामदेव चरित्र साहित्य पुरस्कार २०२०
- लेखक सुनील रंगराव देसाई राज्यस्तरीय बाल-साहित्य पुरस्कार २०२९
- संस्कृतसाठी साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२०
- राष्ट्रपती पुरस्कार विजेते दिवंगत व्ही.डी. सर्जे गुरुजी प्रतिष्ठानचा जीवन गौरव पुरस्कार २०१८
- पत्रकार उत्कर्ष समिती (मुंबई)चा राज्यस्तरिय आदर्श शिक्षक पुरस्कार २०२७
- शेतकरी शिक्षण प्रसारक मंडळ आष्टी जि. बीड (महाराष्ट्र) चा राज्यस्तरीय आदर्श पुरस्कार
- द्वारका प्रतिष्ठानचा राज्यस्तरीय सर्वोत्कृष्ट प्रशासक पुरस्कार
- गोस्वामी संत तुलसीदासकृत रामचरित मानस पुरस्कार २०२६
- राज्यस्तरीय दैनिक भास्कर महिला पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय लोकमत सखी सम्राज्ञी पुरस्कार २०१२
- दिल्ली संस्कृत अकादमी, अखिल भारतीय-नवोदित - संस्कृत कवि प्रतियोगिता पुरस्कार २०१२
- लोकमत माझी आई पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय महिला गौरव पुरस्कार २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - संहितालेखन प्रथम पारितोषिक २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - नाट्य द्वितीय पारितोषिक २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०१०
- S.N.D.T. महिला विद्यापीठ, सर्वतृतीया २००१
- मध्यप्रदेश संस्कृत अकादमी राष्ट्रीय निबंध रचना पुरस्कार १९९८
- महाराष्ट्र राज्यशासन संस्कृत प्राविण्य पुरस्कार १९९८

- **Digital Content :**

अ.क्र.	तपशील	लिंक
१	सखी सह्याद्री मुलाखत, दि. १०-१०-२०२४	https://www.facebook.com/share/v/FmEuAjAVeKGrunYB/?mibextid=WC7FNe
२	सोनाली नवांगुळ, डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमीचा अनुवादासाठी पुरस्कार	https://www.loksatta.com/pune-news/sonali-nawangul-dr-manjusha-ku-lakarni-sahitya-akademi-award-for-translation-akp-94- 2600116 ?utm_source =whatsapp_web & utm_medium =social& utm_campaign=socialshare buttons
३	"आपल्यालाच आपला प्रकाश होता आलं पाहिजे." साहित्य अकादमीचा पुरस्कार मिळाल्या नंतर मंजुश्री यांनी दिलेला हा संदेश आपल्या सर्वांसाठी साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेत्या डॉ. मंजूषा कुलकर्णी MaxWoman वर.	https://youtu.be/Lqu-YF4G-rw
४	डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार	https://www.madhyamvruttseva.com/डॉ-मंजूषा-कुलकर्णी-यांचा/

५	महाराष्ट्राचे माननीय राज्यपाल यांचे ट्वीट	<https://twitter.com/maha_governor/status/ @maha_governor 1439559856764030979 ?s=08 <https://twitter.com/maha_governor/status/1439559859536482304?s=08
६	संस्कृत भाषाव्रताचा सन्मान 'प्रकाशवाटा' या डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या आत्मचरित्राचा संस्कृत अनुवाद डॉ. कुलकर्णी यांनी 'प्रकाशमार्गा:'	https://www.loksatta.com //lokrang/sahitya-akademi-award-for-translation-autobiography-of-prakash-amte-poet-prof-dr-manjusha-kulkarni-prakashwata-zws-70-2612674/lite/ ?utmsource=whatsapp_web&utm_medium=social&utm_campaign=socialsharebuttons
७	https://mr.wikipedia.org	https://mr.wikipedia.org/wiki/मंजूषा_कुलकर्णी
८	प्रा.डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांचा महाराष्ट्र राज्याच्या मा. राज्यपालांच्या हस्ते अभिनव साहित्यिक विक्रम केल्याबद्दल सत्कार	https://youtu.be/6x7BRzz_seo

९	प्रशासक आणि संस्कृत विद्वान - डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्याशी भेट (डीडी न्यूजद्वारे)	https://youtu.be/ 7a5dNUZKnRk
१०	@MahaGovtMic	https://twitter.com MahaGovtMic/status 1476551366352924 672?s=08
११	कवयित्री डॉ.मंजूषा कुलकर्णी यांचा जागतिक काव्य विक्रम केल्याबद्दल राज्यपालांच्या हस्ते सत्कार 'साहित्यिक व संतांनी देश एकसूत्रात बांधला' भगतसिंह कोश्यारी	https://twitter.com/ InfoVidarbha/status/ 1418559733921816 580?s=20
१२	साहित्याच्या पारावर डॉ. मंजूषा कुलकर्णी सखी सह्याद्री – डीडी सह्याद्री दूरदर्शन मुंबई	https://youtu.be/ VEJcY4GX7tg
१३	सखी सह्याद्री	<https://youtu.be/IT LxInwuJc ; https:/ youtu.be/7a5dNUZKnRk
१४	खास कार्यक्रम / नवदुर्गासह डॉ.मंजूषा कुलकर्णी / नवरात्री स्पेशल / सकाळ मीडिया	https://youtu.be/ m1Ot_LzxI4k

१५	मनीषा नवपुते यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1266533350529198id=100015176343763&sfnsn=wiwspwa
१६	संजीव खानझोडे यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=4429100480484776 id=100001546044035 sfnsn=wiwspwa
१७	ऑडिओ अल्बम – ''सर्ग_निसर्ग'' ऑडिओ अल्बम – ''मंजुमंजिरी''	<https://vy6s8.app.goo.gl/NKnJ> https://vy6s8.app.goo.gl/A8Z5
१८	Special Screening of 100th Episode of Mann Ki Baat from Raj Bhavan	https://www.youtube.com/live/7-dyWQaLA?si=mid7qSf_HIM6WQ8q
१९	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग – १	https://youtu.be/TrNMBV_ysf8?feature=shared
२०	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग –२	https://youtu.be/NpvMk-Pu4dOs?si=typfHtOvNg-1hDXgT

सारांश :

- एकूण अनुभव (शैक्षणिक) : २२ वर्षे
- एकूण अनुभव (प्रशासकीय) : १३ + वर्षे
- व्याख्याने आणि भाषणे : १००० पेक्षा जास्त
- प्रवचने : ५०० हून अधिक
- शोधनिबंध प्रकाशित : १०० हून अधिक
- स्वलिखित पुस्तके (प्रकाशित) : १०२
- स्वलिखित पुस्तके (आगामी) : ३०
- संशोधन प्रकाशने : १६
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत सहभाग (आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय आणि राज्यस्तरीय) : ४०
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत स्रोत-व्यक्ती / तज्ज्ञ म्हणून सहभाग : २०० हून अधिक
- पुरस्कार : २०० पेक्षा जास्त
- मिळालेल्या शिष्यवृत्ती : ९
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. पदवी प्राप्त विद्यार्थी : ०५
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. संशोधन कार्य सुरू असलेले विद्यार्थी : ०४

● ● ●